Socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:12

om förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen (prop. 1984/85:78 delvis)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas de delar av proposition 1984/85:78 som innehåller förslag inom föräldraförsäkringens och sjukpenningförsäkringens område. Övriga delar av propositionen har tidigare behandlats i utskottets betänkande SfU 1984/85:10.

Utskottet behandlar i ett första avsnitt ändringar fr. o. m. den 1 juli 1985. Ändringarna som tillstyrks av utskottet innebär i huvudsak

- förbättringar i sjukpenningskyddet under graviditet och vissa studier
- rätt till omplacering eller havandeskapspenning vid risk för fosterskador i arbetsmiljön
- rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn mellan 12 och 16 år när barnet vid sjukdom har ett särskilt behov av vård eller tillsyn.

I ett andra avsnitt behandlas ändringar med anknytning till föräldraförsäkringen fr. o. m. den 1 januari 1986. De ändringar som tillstyrks av utskottet innebär i huvudsak följande

- De nuvarande föräldrapenningförmånerna, föräldrapenning vid barns födelse och särskild föräldrapenning, förs samman till en förmån, föräldrapenning, som får tas ut till dess barnet fyller fyra år. Adoptivföräldrar får samma rätt till föräldrapenning som biologiska föräldrar.
- Föräldrapenning för tillfällig vård av barn benämns tillfällig föräldrapenning och utökas med två kontaktdagar per barn och år för barn mellan 4 och 12 år. Kontaktdagarna är i första hand avsedda för inskolning och besök i förskola, fritidshem och skola.
- Föräldrabegreppet inom föräldraförsäkringen ändras så att rättslig vårdnadshavare likställs med förälder vad gäller rätten till såväl föräldrapenning som tillfällig föräldrapenning. Samboende utan gemensamma barn får rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av den andres barn. Fosterförälder får fortsättningsvis endast rätt till tillfällig föräldrapenning samtidigt som en fosterförälders föräldrapenningförmåner för eget barn förbättras.
- Rätten att behålla sjukpenninggrundande inkomst vid ledighet i samband med barns födelse kvarstår till dess barnet fyller ett år i stället för som f. n. till dess barnet fyller ett och ett halvt år. Rätten till föräldrapenning enligt denna tidigare sjukpenninggrundande inkomst kvarstår till dess barnet fyller två år.

Under detta avsnitt behandlas också ett förslag om att avdrag i vissa fall skall göras på föräldrapenningen för utgiven sjukhusvårdsersättning från försäkringen vid förlossningsvård. Utskottet avstyrker detta förslag.

I ett avslutande avsnitt behandlas ändringar inom sjukpenningförsäkringen och den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Ändringarna, som tillstyrks av utskottet, innebär i huvudsak följande.

- Hemmamakar, studerande och andra med ingen eller låg förvärvsinkomst erbjuds ett förbättrat försäkringsskydd vid sjukdom inom den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Samtidigt avvecklas hemmamakeförsäkringen successivt.
- Nuvarande regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare får en mer flexibel tillämpning, och reglerna för karenstidsändring görs förmånligare.

I betänkandet behandlas åtta motioner med sammanlagt 31 yrkanden. Utskottet tillstyrker de motionsyrkanden (m, c, fp och vpk) som innebär att ett avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård inte skall göras. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Till betänkandet har fogats 20 reservationer och ett särskilt yttrande.

Propositionen

I proposition 1984/85:78 har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta inom socialdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
3. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
4. lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,
5. lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
6. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
7. lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring,
8. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
9. lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,
10. lag om ändring i semesterlagen (1977:480).

Utskottet har i betänkandet SfU 1984/85:10 som godkänts av riksdagen den 14 december 1984 (rskr 96) behandlat delar av lagförslag 1 och hela lagförslag 2. Utskottet kommer därför att i bilaga till betänkandet bl. a. lägga fram förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring som omfattar återstående delar av lagförslag 1.

Motioner

Motioner väckta med anledning av propositionen

I motion 1984/85:250 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen beslutar att antalet ersättningsdagar med föräldrapenning för föräldrar som gemensamt har barnet i sin vård kvoteras så att 60 dagar ej kan överlåtas på den förälder som varit hemma huvuddelen av tiden,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär att de 90 dagarna inom föräldrapenningen med ersättning enligt garantinivån upphör och ersätts med ett system där föräldrapenningen utgår enligt sjukpenningsbeloppet under hela ersättningstiden,
3. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i vad avser förkortning av den tid under vilken förälders sjukpenninggrundande inkomst skall gälla från 18 månader till 12 månader,
4. att riksdagen beslutar avskaffa den övre gränsen för antal dagar per år under vilka tillfällig föräldrapenning kan utgå för vård av sjukt barn,
5. att riksdagen — vid avslag på yrkande 4 i motionen — beslutar att undantag från den övre gränsen för antal ersättningsdagar med tillfällig föräldrapenning skall medges i det fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård,
6. att riksdagen beslutar att tillfällig föräldrapenning även skall utgå i det fall föräldrarna måste avstå från förvärvsarbete för att inhämta information och färdigheter som behövs för att i hemmet ge handikappade barn en riktig omvårdnad,
7. att riksdagen beslutar att förälder har rätt att uppbära tillfällig föräldrapenning under sju dagar i samband med att barn under åtta år inskolas i förskola eller skola, varvid dock dispens bör kunna medges både i vad avser antal dagar och i vad avser övre åldersgräns när det gäller barn vilkas inskolning är särskilt komplicerad på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp,
8. att riksdagen uttalar
   a) att i avsikt att förbättra föräldrars möjligheter att i hemmet ta vård om barn med handikapp bör en generös regeltillämpning ske inom det allmänna försäkringssystemet,
   b) att i avsikt att förbättra myndigheters och vårdinrättningars möjligheter att göra korrekta bedömningar av de svårigheter och kostnader som kan vara förenade med vård av handikappat barn i hemmet bör informationen till berörda personalgrupper intensifieras,

9. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder som ger gravida kvinnor rätt till omplacering eller havandeskapspenning om de vistas i arbetsmiljöer där stark misstanke om risk för fosterskador föreligger i enlighet med vad som anförs i motionen,
10. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i vad avser införande av avgift på förlossningsvård.

I motion 1984/85:251 av Iréne Vestlund (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om enklare regler för utbetalande av föräldrapenning vid vistelse på annan ort.

I motion 1984/85:252 av Rune Gustavsson m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om begränsning av den särskilda föräldrapenningen och nya regler för den tid barnen är mellan fyra och tolv år,
2. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att sjukhusvårdsavdrag skall ske vid förlossningsvård,
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om förbättrade regler inom den nuvarande frivilliga sjukpenningförsäkringen vid tillfälligt arbete,
4. att riksdagen beslutar att riksdagen hos regeringen begär förslag till en garanterad grundsjukpenning för hemarbetande, studerande och andra grupper som saknar eller har en låg sjukpenning som understiger garantinivån i föräldraförsäkringen,
5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till sjukförsäkringssystem för egenföretagare innebärande grundtrygghet vid sjukdom och en rätt att teckna frivillig tilläggsförsäkring.

I motion 1984/85:253 av Ingemar Eliasson m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen beslutar att totalt 16 kontaktdagar kan tas ut för barn som fyllt fyra men inte tolv år på sätt som föräldrarna själva bestämmer,
2. att riksdagen beslutar att övergångsbestämmelserna till de nya reglerna inom föräldraförsäkringen utformas så att för barn födda senast vid utgången av år 1984 nu existerande möjlighet att spara föräldraledighet består,
3. att riksdagen hos regeringen begär fortsatt utredning angående kompensationsnivån för anställda med s. k. koncentrerad deltid,
4. att riksdagen avslår förslaget om avgiftsuttag vid sjukhusvård i samband med förlossning,
5. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till åtgärder för att vidga föräldraförsäkringen för föräldrar till för tidigt födda barn.

I motion 1984/85:254 av Margareta Persson (s) hemställs

1. att ensamstående föräldrar skall kunna anmäla någon närstående till försäkringskassan, som skall ha rätt att vara hemma när barnet är sjukt och att ersättning skall utgå på samma villkor som nu föreslås gälla för sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden,
2. att den tid som föräldrar skall ha rätt att få ha sin SGI vilande likställs mellan man och kvinna.

I motion 1984/85:255 av Göte Jonsson (m) och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m) hemställs att riksdagen beslutar att rätten till ledighet för inskolning och besök i förskola etc. begränsas till barn under åtta års ålder.

I motion 1984/85:256 av Gullan Lindblad m. fl. (m) hemställs att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del beslutar att sjukpenningrätten för hemmamakar skall bibehållas oförändrad med möjlighet till komplettering med frivillig försäkring upp till föräldraförsäkringens garantinivå.

I motion 1984/85:257 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen med ändring av propositionsförslaget i motsvarande del beslutar att de familjer som så önskar skall medges rätt att tillämpa nu gällande regler för uttagstid av föräldrapenning förutsatt att förmånsberättigande barn fötts före den nya lagens ikraftträdande,
2. att riksdagen beslutar avslå förslaget till sådan utvidgning av föräldrapenningen att den skall kunna utgå över garantinivån oberoende av om andra föräldern är sjukpenningförsäkrad över denna nivå eller inte,
3. att riksdagen beslutar att garantinivån i föräldraförsäkringen den 1 juli 1985 skall höjas till 55 kr.,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag i god tid före utgången av 1985 som syftar till eliminering av i här aktuell lagstiftning förekommande diskriminering av enskild verksamhet i enlighet med vad i motionen förordats,
5. att riksdagen beslutar avslå propositionen i den del som avser sjukhusvårdsavdrag vid förlossningsvård,
6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om nya regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

Inledning

Föräldraförsäkringen har sedan den infördes år 1974 successivt byggts ut. F. n. omfattar försäkringen rätt till föräldrapenning i samband med barns födelse under 180 dagar, särskild föräldrapenning under likaledes 180 dagar och föräldrapenning för tillfällig vård av barn under högst 60 dagar per barn och år. Föräldrapenning för tillfällig vård av barn utgår dessutom för fader under 10 dagar i samband med barns födelse.

Föräldraförsäkringen kompletteras av en rätt för föräldrarna till ledighet från anställningen under tid då föräldrapenning utgår. Dessutom finns en fristående rätt för föräldrarna att vara helt lediga så länge de vårdar barn som är yngre än ett och ett halvt år. De har också möjlighet att förkorta arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid fram till dess barnet fyller åtta år eller avslutar sitt första skolår.

För gravida kvinnor som har fysiskt påfrestande arbetsuppgifter och inte kan fortsätta med dessa i graviditetens slutskede finns sedan år 1980 en lagfäst rätt till omplacering på arbetsplatsen till ett mindre ansträngande arbete med bibehållen lön. Om en omplacering inte är möjlig har kvinnan rätt att vara ledig och uppbära havandeskapspenning.

Föräldraförsäkringsutredningen (S 1980:08) har haft i uppdrag att göra en utvärdering och en översyn av reglerna om rätt till ledighet för vård av barn samt ersättningsreglerna inom föräldraförsäkringen och för havandeskapspenningen. I betänkandet (SOU 1982:36), Enklare föräldraförsäkring, har utredningen dels redovisat erfarenheterna av föräldraförsäkringen och föräldraledighetslagen, dels lagt fram ett förslag till regeländringar i syfte att göra föräldraförsäkringens regler mer lättillgängliga för föräldrar, arbetsgivare och försäkringskassor. I slutbetänkandet (SOU 1983:30), Utbyggd havandeskapspenning m. m., har utredningen redovisat erfarenheterna av gällande omplaceringsregler och ersättningsregler för havandeskapspenningen samt lagt fram förslag om vissa förbättringar av det ekonomiska skyddet för gravida kvinnor.

Propositionens förslag om ändrade och utvidgade ersättningsregler m. m. inom föräldraförsäkringen och för havandeskapspenningen bygger i väsentliga delar på föräldrautredningens båda betänkanden. Förslagen på dessa områden föreslås i vissa delar träda i kraft den 1 juli 1985 (lagförslagen 1, 3–5) och i övriga delar den 1 januari 1986 (lagförslagen 6–10). I propositionens lagförslag 1 (delvis) och 2 (hela) återfinns som inledningsvis nämnts även förslag om förbättrade socialförsäkringsförmåner vid arbete utomlands i vissa fall, vilka har behandlats i utskottets betänkande SfU 1984/85:10. Betänkandet har godkänts av riksdagen den 14 december 1984 (rskr 96). Propositionen innehåller slutligen även förslag till ändringar fr. o. m. den 1 januari 1986 på sjukpenningförsäkringens område, vilka inte har samband med föräldraförsäkringen och havandeskapspenningen. Ändringarna, som

bygger på förslag i sjukpenningkommitténs slutbetänkande (SOU 1983:48), Egenföretagares sjukpenning m. m., avser främst den frivilliga sjukpenningförsäkringen, hemmamakeförsäkringen och sjukpenningförsäkringen för egenföretagare.

Utskottet kommer nedan att först behandla förslaget om förbättringar av försäkringsskyddet under graviditet och de förslag om förbättringar av föräldrapenningen för tillfällig vård av barn som skall träda i kraft redan den 1 juli 1985. I ett andra avsnitt behandlar utskottet övriga förslag inom föräldraförsäkringens område och därmed sammanhängande frågor inom sjukpenningförsäkringen m. m. I ett avslutande avsnitt behandlas förslagen om ändringar i den frivilliga sjukpenningförsäkringen, hemmamakeförsäkringen och egenföretagares sjukpenningförsäkring.

Vissa förbättringar av försäkringsskyddet under graviditet m. m. och förbättringar av föräldrapenningen för tillfällig vård av barn fr. o. m. den 1 juli 1985

Sjukpenninggrundande inkomst under graviditet och vissa studier

F. n. gäller, enligt föreskrifter som utfärdats av riksförsäkringsverket, att en kvinnas sjukpenninggrundande inkomst inte får sänkas under havandeskapstiden, om hon slutar förvärvsarbeta eller minskar sin arbetstid tidigast sex månader före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. I propositionen föreslås att en bestämmelse härom tas in i lagen om allmän försäkring (AFL). Bestämmelsen föreslås utformad så att den aktuella tidsperioden alternativt kan räknas fram till den dag nedkomsten sker om detta är förmånligare för kvinnan.

Den som avbryter sitt förvärvsarbete för att genomgå grundutbildning för vuxna får f. n. sin sjukpenninggrundande inkomst sänkt om studierna beräknas pågå minst sex månader i följd. För att försäkringsskyddet skall kunna upprätthållas under utbildningstiden föreslås i propositionen att den sjukpenninggrundande inkomsten inte får sänkas under den tid en försäkrad bedriver studier för vilka han uppbär timersättning enligt förordningen (1976:327) om timersättning vid grundutbildning för vuxna.

Utskottet biträder förslagen.

I propositionen föreslås också vissa ändrade regler för beräkning av sjukpenning och föräldrapenning för tid efter barnets födelse. Med hänsyn till att utskottet kommer att föreslå att förslagen skall träda i kraft först den 1 januari 1986, kommer de att behandlas i ett senare avsnitt i betänkandet (s. 22).

Sjukförsäkringsförmåner vid graviditetskomplikationer

Rätten till såväl sjukvårdsförmåner som sjukpenningförmåner förutsätter att den försäkrade är sjuk. Tveksamhet har rått i praxis då det gällt att bedöma om graviditetskomplikationer vid främst flerbarnsgraviditet. Rh-

immunisering och andra mera ovanliga immuniseringstillstånd skall bedömas som sjukdom enligt det sjukdomsbegrepp som gäller inom den allmänna försäkringen. För att undvika fortsatt tveksamhet vid bedömningen av rätten till sjukpenning för kvinnor som på läkares inrådan avhåller sig från arbete på grund av risk för fostrets liv eller hälsa i samband med flerbarnsgraviditet, Rh-immunisering och andra immuniseringstillstånd föreslås att i bestämmelserna om sjukpenning i 3 kap. AFL införs ett särskilt stadgande (7 a §). Detta har utformats så att en gravid kvinna skall ha rätt till sjukpenning om hon är förhindrad att utföra sitt vanliga arbete eller ett därmed jämförligt arbete på grund av särskilda förhållanden hos henne som medför risk för fostrets liv eller hälsa. Till stöd för rätten till sjukpenning skall inges läkarutlåtande. I propositionen understryks att förslaget inte innebär någon ändring av det gällande sjukdomsbegreppet inom den allmänna försäkringen.

Försäkringsöverdomstolen har i dom den 18 december 1984 slagit fast att Rh-immunisering hos en gravid kvinna får anses utgöra ett sådant onormalt tillstånd som inte kan anses hänga samman med den normala livsprocessen. Tillståndet bör därför, anför försäkringsöverdomstolen, räknas som sjukdom enligt lagen om allmän försäkring och kunna grunda rätt till sjukvårdsersättning och sjukpenning. Domstolen har vidare i dom den 22 januari 1985 slagit fast att tillstånd vid tvillinggraviditet, som regelmässigt är förenad med risk för förtidsbörd, bör räknas som sjukdom.

Genom att tillstånd vid Rh-immunisering och flerbarnsgraviditet numera i praxis anses rymmas inom sjukdomsbegreppet i AFL synes en särreglering för dessa och andra jämförbara fall överflödig. Med hänsyn härtill föreslår utskottet att propositionens förslag till en särskild bestämmelse i 3 kap. AFL skall utgå.

Rätt till omplacering och havandeskapspenning vid risk för fosterskador i arbetsmiljön

En gravid kvinna som har fysiskt påfrestande arbetsuppgifter har fr. o. m. 60:e dagen före den beräknade tidpunkten för nedkomsten rätt att bli omplacerad på arbetsplatsen till ett mindre ansträngande arbete med bibehållen lön eller, om detta inte är möjligt, att vara ledig och uppbära havandeskapspenning längst till och med den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Havandeskapspenningen motsvarar kvinnans sjukpenning.

I propositionen föreslås att rätten till omplacering och havandeskapspenning utvidgas till att omfatta kvinnor som avstängs från sitt arbete enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 3 kap. 16 § arbetsmiljölagen. Om omplacering på grund av risker i arbetsmiljön inte kunnat ske när kvinnan avstängs från arbetet skall möjligheten till omplacering fortlöpande prövas av arbetsgivaren. Uppkommer då en möjlighet till en omplacering som bedöms kunna avse minst en månad skall arbetsgivaren erbjuda kvinnan arbetet. Under den tid kvinnan inte kunnat omplaceras till annat arbete

ersätts inkomstbortfallet genom havandeskapspenning.

I propositionen föreslås också vissa ändringar i reglerna för ansökan om havandeskapspenning. Dessutom föreslås att bestämmelserna om karenstid för sjukpenning för egenföretagare inte skall gälla för havandeskapspenning. Vidare föreslås att ledighet med havandeskapspenning görs semesterlönegrundande.

Lars Werner m. fl. anför i motion 250 (yrk. 9) att när det gäller risk för fosterskador måste det finnas säkerhetsmarginaler som skyddar kvinnan och fostret även i de fall endast stark misstanke om sådana risker föreligger. Motionärerna begär att riksdagen hos regeringen begär åtgärder som ger gravida kvinnor rätt till omplacering eller havandeskapspenning om de vistas i arbetsmiljöer där stark misstanke om risk för fosterskador föreligger.

I propositionen har framhållits att kunskaperna om sambandet mellan påverkan av olika yttre faktorer och riskerna för fosterskador ännu så länge är begränsade och att inte minst på arbetsmiljöområdet läget är oklart. Föreskrifter om skydd för havande kvinnor finns f. n. endast såvitt gäller blyarbete. Inom arbetarskyddsstyrelsen pågår emellertid ett förberedande arbete med föreskrifter som berör gravida kvinnor inom andra arbetsområden. Utskottet anser mot denna bakgrund att den utökade rätten till omplacering och havandeskapspenning bör avgränsas på sätt föreslagits i propositionen och avstyrker bifall till motion 250 (yrk. 9). Utskottet förutsätter därvid att arbetarskyddsstyrelsen uppmärksamt följer det fortlöpande forskningsarbetet på området och skyndsamt utfärdar föreskrifter i de fall risker för fosterskador upptäcks i arbetsmiljön.

Utvidgad rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn utgår f. n. under högst 60 dagar per barn och år till förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn under tolv år i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller hos dess ordinarie vårdare eller för besök i samhällets förebyggande barnhälsovård. Vidare har fader som för biträde i hemmet eller för vård av barn avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse rätt till föräldrapenning under tio dagar.

I propositionen föreslås att föräldrapenning för tillfällig vård av barn under 60 dagar per barn och år skall kunna utges även till *barn mellan 12 och 16 år* i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. För vård och tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag skall dock föräldrapenning för tillfällig vård av barn inte kunna utges. Det särskilda vård- och tillsynsbehovet skall styrkas med läkarutlåtande.

I propositionen framhålls att de barn för vilka en utvidgad rätt till föräldrapenning bör gälla kan indelas i två grupper. Dels är det fråga om barn med tidigare kända långvariga sjukdomar eller handikapp som kontinuerligt eller mera tillfälligt behöver hjälp eller tillsyn i sin dagliga tillvaro. För dessa

kan det också vara fråga om att de vid tillkommande sjukdomstillstånd behöver ytterligare hjälp. Dels är det fråga om barn som i vanliga fall klarar sig själva men som när de drabbas av en allvarlig sjukdom eller ett handikapp oundgängligen behöver föräldrarnas stöd, hjälp eller omsorg under en begränsad sjukperiod eller vid läkarbesök. För den senare gruppen bör det vara fråga om en skada eller sjukdom av den karaktären att barnet inte bör vistas ensamt hemma på grund av hälsoproblemets allvarliga art.

När det gäller barn med handikapp eller långvariga sjukdomar skall försäkringskassan i förväg med ledning av läkarutlåtande kunna besluta om barnet skall omfattas av föräldrapenningen för tillfällig vård av barn även efter det barnet fyllt tolv år. Härigenom skall föräldrarna kunna få klart för sig om de i princip kan räkna med ersättning från försäkringen när barnet insjuknar. Ett sådant beslut föreslås kunna överklagas enligt besvärsordningen på socialförsäkringsområdet.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn föreslås också kunna utgå i vissa situationer som f. n. inte täcks av bestämmelserna i föräldraförsäkringen. Sålunda skall föräldrapenning kunna utgå när en förälder avstår från förvärvsarbete för att vårda barn under tolv år eller barn mellan 12 och 16 år för vilka en särskild rätt till föräldrapenning enligt ovanstående föreligger om den förälder som normalt vårdar barnet måste besöka läkare med ett annat barn i familjen. Vidare skall föräldrapenning för tillfällig vård av barn under tolv år kunna utgå till båda föräldrarna samtidigt om båda föräldrarna följer med ett barn till läkare när barnet lider av en allvarlig sjukdom. Detsamma skall gälla om båda föräldrarna som en del i behandlingen av barnet behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.

Motionsledes har påpekats (motion 257) att propositionens avsikt varit att utsträcka rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn att gälla barn mellan 12 och 16 år som på grund av handikapp eller andra särskilda omständigheter har ett särskilt behov av tillsyn under sjukdom. Den föreslagna lagtexten ger enligt motionärerna uppenbarligen rätt till tillfällig föräldrapenning även för barn som inte faller in under de i motivtexten uppställda kriterierna. Motionärerna menar att lagtextens definition av stödbehovet är mycket tänjbar eftersom det räcker med ett läkarintyg för att den aktuella tillfälliga sjukdomen skall anses ha föranlett ett behov av särskild tillsyn.

Grundförutsättningen för att ett barn mellan 12 och 16 år skall kunna innefattas i rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn är densamma som gäller för rätten till vårdbidrag, nämligen att barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. För rätt till vårdbidrag krävs därutöver att tillsynsbehovet är av en viss varaktighet och att vårdbehovet och merkostnaderna har en viss omfattning. De föreslagna bestämmelserna om föräldrapenning för tillfällig vård av barn är avsedda att tillämpas i enstaka situationer av sjukdom hos barnet m. m. som inte grundat rätt till vårdbidrag

men där barnet på grund av omständigheterna i det enskilda fallet är i behov av särskild tillsyn och vård. Med hänsyn till att barnets behov av särskild tillsyn och vård i första hand skall avgöra rätten till föräldrapenning finner utskottet att någon närmare precisering inte bör göras av hur allvarlig en sjukdom skall vara för att föräldrapenning skall kunna utgå när en förälder är hemma från sitt förvärvsarbete för att vårda barnet. Härigenom kan en sammanvägning ske av å ena sidan barnets förmåga att klara sig utan föräldrarnas tillsyn och å andra sidan sjukdomens svårighetsgrad. Utgångspunkten vid tillämpningen av de nya reglerna bör enligt utskottets uppfattning vara att normalt utvecklade och friska barn över tolv år kan klara sig själva utan tillsyn av föräldrarna vid tillfälliga sjukdomar som inte är av allvarlig art eller kräver någon speciell vård.

Med det anförda ansluter sig utskottet till propositionens förslag om utvidgningar av rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn. Utskottet föreslår dock att möjligheten för båda föräldrarna att få föräldrapenning om de samtidigt följer med barnet till läkare skall finnas även när barnet är mellan 12 och 16 år och att den föreslagna nya 4 kap. 8 a § andra stycket AFL skall kompletteras i enlighet härmed. Vidare föreslår utskottet att i ett tredje stycke till lagrummet i fråga tas in bestämmelser om rätt för försäkringskassan att i förväg besluta om barnet efter fyllda tolv år skall kunna omfattas av bestämmelserna om föräldrapenning för tillfällig vård av barn.

I motion 250 (yrk. 4) av Lars Werner m. fl. begärs att *tidsgränsen 60 dagar* per barn och år för utgivande av föräldrapenning för tillfällig vård av barn skall slopas. Skulle detta yrkande inte vinna riksdagens bifall begär motionärerna (yrk. 5) att undantag från en tidsgräns på 60 dagar skall medges i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård.

Föräldraförsäkringsutredningen har tagit upp frågan om föräldrapenning för tillfällig vård av barn skulle kunna utges under obegränsad tid. Utredningen har därvid pekat på att under åren 1980–1981 har 60 dagar tagits ut för mindre än 400 barn årligen. Av en särskild undersökning avseende uttag under första halvåret 1980 framgick dessutom att flertalet fall av uttag av 60 dagar berodde på att ordinarie vårdaren varit sjuk eller smittbärare. Utredningen har diskuterat om man på grund av det fåtal fall per år där maximala antalet ersättningsdagar på grund av sjukdom hos barnet tagits ut skulle slopa den nuvarande 60-dagarsgränsen. Utredningen har emellertid funnit att en sådan ordning skulle medföra problem, främst på grund av att ersättningsnivåerna för föräldrapenning och vårdbidrag kan skilja sig väsentligt. Införs en obegränsad ersättningstid för föräldrapenning för tillfällig vård av barn skulle detta kunna innebära att en förälder föredrog denna ersättningsform framför att söka vårdbidrag för barnet. Bestämmelser måste då införas som möjliggör för en försäkringskassa att efter viss tid – utan ansökan av förälder – pröva rätten till vårdbidrag. Detta skulle bl. a. medföra

ett administrativt merarbete. Med hänsyn till föräldrapenningens syfte att täcka ett behov av ersättning i mera akut uppkomna vårdsituationer, ansåg utredningen det inte lämpligt att frågan om det ekonomiska stödet till föräldrar med långvarigt eller ofta sjuka barn löstes inom föräldraförsäkringens ram.

Departementschefen har för sin del ansett att erfarenheterna av ersättningsreglerna för tillfällig vård av barn inte ger anledning till att förändra antalet ersättningsdagar inom försäkringen och utskottet delar, mot bakgrund av vad utredningen framhållit, denna uppfattning. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 250 (yrk. 4 och 5).

Utskottet behandlar i detta sammanhang också yrkandena 8 a och b i motion 250. I det förstnämnda yrkandet begärs dels ett uttalande om en *generös regeltillämpning* inom det allmänna försäkringssystemet för att föräldrarnas möjlighet att i hemmet ta vård om barn med handikapp skall förbättras. Motionärerna anför att det alltför ofta händer att föräldrar till barn med handikapp måste kämpa för sina rättigheter gentemot försäkringskassa och läkare och att det som en följd av det allmänna kravet på besparingsåtgärder inom statsförvaltningen tyvärr också finns tendenser till en mindre generös tillämpning av gällande bestämmelser. Särskilt när det gäller vård av sjukt barn med handikapp finns det därför anledning för riksdagen att uttala sig för en generös regeltillämpning. Motionärerna anför också att myndigheterna inte har tillräckliga kunskaper om problem som sammanhänger med vården i hemmet av barn med handikapp. De begär därför (yrk. 8 b) att informationen till berörd personal vid myndigheter och vårdinrättningar skall intensifieras i avsikt att förbättra möjligheterna att göra korrekta bedömningar av de svårigheter och kostnader som kan vara förenade med vård av handikappat barn i hemmet.

Utskottet finner det knappast möjligt att bemöta påståendet om att det till följd av det allmänna kravet på besparingsåtgärder inom statsförvaltningen finns tendenser till en mindre generös tillämpning av gällande bestämmelser, eftersom påståendet är allmänt hållet och inte underbyggt av några exempel på att rättsförluster har uppkommit. Detsamma gäller påståendet om att myndigheterna inte har tillräckliga kunskaper om problem som sammanhänger med vården i hemmet av barn med handikapp. Utskottet vill emellertid erinra om att statsmakterna inte beslutat om några besparingar inom det aktuella området som föranleder de tillämpande myndigheterna att ge bestämmelserna en annan innebörd än vad som varit avsedd när de infördes. Såvitt gäller information och utbildning av berörd personal gör riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet stora utbildnings- och informationsinsatser såväl löpande som i samband med nya reformer på handikappområdet. Sådana insatser kommer också att genomföras i anslutning till ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn mellan 12 och 16 år.

Med det anförda får motion 250 (yrk. 8 a och b) anses besvarad.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn till fader i samband med barns födelse föreslås i propositionen vid flerbörd kunna utgå under tio dagar per barn. Föräldrapenningen, som skall kunna utges även när en fader är närvarande vid förlossningen, får utges längst till sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption skall en adoptivfader eller blivande adoptivfader ha en motsvarande rätt till föräldrapenning om barnet inte fyllt tio år. Föräldrapenning utges vid adoption längst till sextionde dagen från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.

Utskottet har ingen erinran mot de föreslagna förbättringarna.

För förälder som bedriver studier med bibehållna löneförmåner föreslås i propositionen att avstående från studier jämställs med avstående från förvärvsarbete vid bedömningen av rätten till föräldrapenning för tillfällig vård av barn i den mån föräldern går miste om löneförmåner. Även detta förslag biträds av utskottet.

Föräldrapenningförmåner fr. o. m. den 1 januari 1986

Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Såsom inledningsvis nämnts utgår f. n. föräldrapenning i tre former, dels som föräldrapenning i samband med barns födelse, dels som särskild föräldrapenning och dels som föräldrapenning för tillfällig vård av barn.

Föräldrapenning i samband med barns födelse utgår under högst 180 dagar sammanlagt för föräldrarna. Ersättningen, som i regel får utges längst till tvåhundrasjuttionde dagen efter barnets födelse, utgår med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning, dock lägst med garantinivån, som fr. o. m. den 1 januari 1985 är 48 kr. per dag. Om föräldrarna gemensamt har barnet i sin vård har fadern rätt till föräldrapenning över garantinivån endast om modern är eller borde ha varit försäkrad för en sjukpenning över den nivån eller om hon av särskilda skäl inte har möjlighet att själv vårda barnet.

Även *särskild föräldrapenning* utgår under sammanlagt 180 dagar för varje barn till dess barnet fyller åtta år eller till dess barnet avslutar sitt första skolår. Om båda föräldrarna har vårdnaden om barnet har var och en rätt till hälften av tiden för särskild föräldrapenning. Föräldern kan dock avstå denna rätt till den andra föräldern genom att göra en skriftlig anmälan härom till försäkringskassan.

Under 90 dagar utgår särskild föräldrapenning enligt samma inkomstbortfallsprincip som föräldrapenning vid barns födelse. Under återstående 90 dagar utgår den särskilda föräldrapenningen med garantinivån 48 kr./dag. Den särskilda föräldrapenningen kan tas ut som hel, halv eller fjärdedels föräldrapenning. Föräldrapenningen får utnyttjas även när förälder deltar i föräldrautbildning eller vid besök i förskoleverksamhet.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn utgår med belopp motsvarande förälderns sjukpenning om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller dess ordinarie vårdare

och vid besök i samhällets barnhälsovård. Ersättning kan utgå under 60 dagar per barn och år för föräldrarna sammanlagt till dess barnet fyllt tolv år. Fadern har dessutom en särskild rätt till föräldrapenning och ledighet under tio dagar vid barns födelse.

För att få rätt till föräldrapenning i samband med barns födelse måste en förälder ha varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst 180 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna. För att sådan föräldrapenning skall kunna utgå över garantinivån krävs att föräldern varit eller skulle ha varit sjukpenningförsäkrad över denna nivå under minst 270 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna. Som villkor för särskild föräldrapenning gäller att föräldern skall eller skulle ha varit inskriven hos försäkringskassa under minst 180 dagar i följd.

I propositionen föreslås att föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning förs samman till en ersättningsform, benämnd *föräldrapenning*. Föräldrapenning för tillfällig vård av barn skall fortsättningsvis benämnas *tillfällig föräldrapenning*.

Föräldrapenning föreslås utgå under 360 dagar, varav 270 dagar med belopp motsvarande förälderns sjukpenning, dock lägst garantinivån 48 kr., och 90 dagar med belopp motsvarande garantinivån. Ersättningsdagarna får tas ut längst till dess barnet fyller fyra år. Vid flerbarnsbörd skall föräldrapenning utges under ytterligare 180 dagar per barn, varav 90 dagar med ersättning enligt garantinivån. Föräldrapenningen skall kunna tas ut även i samband med föräldrautbildning eller vid besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg, i vilken barnet deltar. Liksom f. n. skall modern ha rätt till föräldrapenning fr. o. m. den 60:e dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Hon skall också ha rätt till föräldrapenning t. o. m. den 29:e dagen efter förlossningen även om hon inte har barnet i sin vård. Har föräldrarna gemensamt vårdnaden om barnet skall även fortsättningsvis varje förälder ha rätt att uppbära föräldrapenning under minst 90 dagar av ersättningstiden. En förälder skall dock liksom f. n. genom en skriftlig anmälan till försäkringskassan kunna avstå från sin rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Villkoren om viss inskrivningstid i försäkringskassa för rätt till föräldrapenning föreslås uppmjukade så att föräldrapenning utges om föräldern varit inskriven hos försäkringskassan under minst 180 dagar närmast före den dag föräldrapenningen tas ut. Vissa undantag härifrån kan liksom hittills göras för försäkrade som inte fyllt 16 år eller som rätteligen skulle ha varit inskrivna i försäkringskassa. För att få rätt till föräldrapenning över garantinivån under de första 180 ersättningsdagarna skall föräldern ha varit sjukpenningförsäkrad över garantinivån under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna.

Oberoende av om en av föräldrarna endast är berättigad till föräldrapenning som motsvarar garantinivån föreslås att den andra föräldern skall ha rätt till en föräldrapenning som motsvarar sjukpenningen när denna överstiger garantinivån.

Den som adopterar barn under tio år föreslås få rätt till föräldrapenning under samma antal dagar som biologiska föräldrar. Föräldrapenningen får tas ut inom fyra år från det föräldern får barnet i sin vård. Med adoptivföräldrar jämställs en blivande adoptivförälder.

Den tillfälliga föräldrapenningen föreslås utgå under oförändrat 60 dagar per barn och år för vård av barn vid sjukdom och smitta hos barnet eller den ordinarie vårdaren och vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård och under tio dagar per barn för fader vid barns födelse eller adoption. Dessutom skall för varje barn mellan fyra och tolv år kunna utges tillfällig föräldrapenning under två dagar per år (kontaktdagar) i samband med föräldrautbildning, besök i skola, förskola eller fritidsverksamhet.

Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning skall kunna tas ut som hel föräldrapenning om föräldern är helt ledig, halv föräldrapenning om föräldern är halvt ledig och som en fjärdedel vid en fjärdedels ledighet. Omfattningen av ledigheten skall såvitt avser föräldrapenningen bedömas i förhållande till normalarbetstiden vid heltidsarbete. Vid arbete under högst tre fjärdedelar av normalarbetstiden får föräldern dock rätt till hel, halv eller fjärdedels föräldrapenning när föräldrapenning endast utges med belopp motsvarande garantinivån.

Förslaget om att föra samman föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning till en ersättningsform – föräldrapenning – som utgår till dess barnet fyller fyra år kritiseras i motion 252 av Rune Gustavsson m. fl. Motionärerna anför att nuvarande ersättningsformer gör det möjligt att spara ersättningsdagar till en av de viktigaste perioderna i ett barns liv, nämligen inskolning i grundskolan. Eftersom regeringsförslaget om tillfällig föräldrapenning under särskilda kontaktdagar endast medger föräldern ersättning under två dagar per barn och år yrkar motionärerna (yrk. 1) avslag på förslaget om begränsning av tiden för uttag av den särskilda föräldrapenningen till dess barnet fyllt fyra år och på förslaget om kontaktdagar inom den tillfälliga föräldrapenningen.

Föräldraförsäkringen i sin nuvarande form är en av de mest komplicerade delarna i försäkringssystemet. Uppdelningen på tre förmånsslag med sinsemellan skilda kvalifikationsregler, åldersgränser, tidsgränser för uttag och förmånsnivåer gör att systemet inte bara är svårt att överblicka för främst föräldrarna utan också kräver en omfattande administration. En förenkling av systemet har länge framstått som angelägen.

Propositionens förslag om en sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och den särskilda föräldrapenningen till en ersättningsform innebär enligt utskottets uppfattning betydande administrativa förenklingar av försäkringen. De begränsningar i tiden för uttag av föräldrapenningen som följer av att denna skall utges till dess barnet fyller fyra år uppvägs väl av att tiden för uttag av föräldrapenningen vid barns födelse inte längre begränsas till i normalfallet 270 dagar, att inskrivningstiden för rätt till föräldrapenningförmåner mjukas upp väsentligt och att

försäkringen byggs ut med två kontaktdagar per barn och år. Genom att föräldraförsäkringens regler görs mer enhetliga blir de lättare att förstå för såväl de tillämpande organen som föräldrarna och arbetsgivarna. De nya reglerna torde också medföra att föräldraledigheterna kommer att tas ut i mer sammanhängande perioder än hittills, vilket är en fördel inte minst för personalplaneringen på arbetsplatserna. Utskottet biträder sålunda de föreslagna förändringarna och avstyrker bifall till motion 252 (yrk. 1).

Nils Carlshamre m. fl. yrkar i motion 257 (yrk. 2) avslag på förslaget om att föräldrapenning skall kunna utgå med belopp motsvarande förälderns *sjukpenning över garantinivån* oberoende av om den andre föräldern endast har rätt till en föräldrapenning motsvarande garantinivån. Motionärerna framhåller att i de fall en moder inte har en sjukpenninggrundande inkomst får man normalt utgå från att hon är hemma. Den föreslagna regeländringen skulle innebära att om den andra föräldern, som har sjukpenninggrundande inkomst, tar ledigt med föräldrapenning uppstår förtjänst på försäkringens bekostnad. Den föreslagna nyordningen skulle, anför motionärerna, inte bara innebära en betydande merkostnad för försäkringen utan också ställa stora krav på försäkringskassorna i fråga om kontrollen av att den som uppbär ersättningen också faktiskt tar vård om barnet.

Utskottet anser att även det nu förevarande förslaget innebär en förenkling av nuvarande bestämmelser. Utskottet vill också erinra om att för en stor grupp som inte har sjukpenninggrundande inkomst, nämligen studerande, innebär förslaget en avsevärd förbättring genom att de kan återuppta studierna tidigare om den andra maken får ekonomisk möjlighet att stanna hemma från arbetet och vårda barnet. Även för familjer där ena maken är hemarbetande får förslaget positiva effekter genom att de ekonomiska hindren minskas för den andra maken att vårda barnet under de första levnadsåren. Med hänsyn till att föräldrapenning inte kan uppbäras av båda föräldrarna samtidigt och sålunda den hemarbetande förälderns garantibelopp inte utgår så länge den andra föräldern är hemma och vårdar barnet med föräldrapenning finner utskottet påståendet om att föräldrarna skulle göra en förtjänst på försäkringens bekostnad missvisande. Utskottet anser med det anförda att förslaget bör genomföras och avstyrker bifall till motion 257 (yrk. 2).

I ett flertal motioner framförs krav på ytterligare ändringar i bestämmelserna om föräldrapenning. Nils Carlshamre m. fl. yrkar i motion 257 (yrk. 3) att *garantinivån* skall höjas från nuvarande 48 till 55 kr. I motion 250 yrkar Lars Werner m. fl. (yrk. 1) att en del av ersättningstiden 60 dagar skall *förbehållas var och en av föräldrarna* och inte kunna överlåtas på den andre föräldern. Dessa motionärer anser också (yrk. 2) att de 90 dagar som ersätts med belopp motsvarande garantinivån liksom övriga dagar skall ersättas enligt *inkomstbortfallsprincipen*. I motion 253 (yrk. 5) begär Ingemar Eliasson m. fl. förslag om en utbyggnad av föräldraförsäkringen för föräldrar vars *barn föds för tidigt* och därför måste stanna kvar på sjukhus en längre tid.

Garantinivån har fr. o. m. den 1 januari i år höjts från 37 till 48 kr. enligt förslag i proposition 1983/84:150 (SfU 32, rskr 397). Vid riksdagsbehandlingen av den nämnda propositionen yrkades i en partimotion från moderata samlingspartiet att garantibeloppet skulle höjas till 55 kr. per dag. Utskottet avstyrkte bifall till motionen och anförde som skäl härför att storleken av den av regeringen föreslagna höjningen skulle ses som en del i ett förbättrat stöd till barnfamiljerna. Utskottet åberopade också statsfinansiella skäl mot en högre höjning av garantinivån än vad regeringen föreslagit. Av samma skäl avstyrker utskottet bifall till motion 257 (yrk. 3).

Även frågan om en uppdelning av rätten till föräldrapenning mellan föräldrarna behandlades av utskottet under föregående riksmöte (SfU 1983/84:19). Utskottet erinrade därvid om att föräldraförsäkringsutredningen övervägt olika alternativ i fråga om uppdelning av ersättningstiden men föreslagit att någon form av uppdelning inte borde finnas. En uppdelning av ersättningsrätten skulle enligt utredningen dels medföra en krångligare administration och svårigheter ur informationssynpunkt, dels begränsa de enskilda föräldrarnas möjligheter att själva fördela föräldraledigheten på sätt som i deras situation är mest ändamålsenlig. Utredningen ansåg att en positiv utveckling när det gällde fädernas uttag av föräldrapenning ändå skulle kunna uppnås genom riktade informationsinsatser inom olika samhällsområden. Utskottet anförde för sin del att utskottet var medvetet om de fördelar ur jämställdhetssynpunkt som en obligatorisk uppdelning av ersättningstiden skulle medföra men att utskottet, mot bakgrund av föräldraförsäkringsutredningens överväganden, inte var berett förorda motionskravet på en obligatorisk uppdelning. I propositionen har som nämnts också föreslagits att den nuvarande formen för uppdelning med möjlighet till frivillig överlåtelse bör finnas kvar. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning och avstyrker bifall till motion 250 (yrk. 1).

Vad härefter gäller förslaget om en utbyggnad av föräldraförsäkringen så att föräldrapenning för samtliga 360 dagar kan utgå enligt inkomstbortfallsprincipen anser utskottet förslaget principiellt tilltalande och utskottet har tidigare (se SfU 1982/83:16 och 1983/84:19) gett uttryck härför. Ett genomförande av förslaget skulle emellertid medföra kostnadsökningar för försäkringen som f. n. inte kan anses försvarbara. Utskottet avstyrker därför bifall även till yrkande 2 i motion 250.

Vad slutligen angår yrkandet i motion 253 om utökade föräldrapenningförmåner till föräldrar med för tidigt födda barn har den problemställning motionärerna tagit upp uppmärksammats i propositionen. I specialmotiveringen till bestämmelserna om föräldrapenning för tillfällig vård av barn (s. 121) har uttalats att sådan ersättning bör kunna utges för barn som föds för tidigt under den tid barnet i direkt anslutning till födelsen vårdas på sjukhus. Skulle i ett sådant fall modern före den förtidiga nedkomsten ha påbörjat en föräldraledighet bör hon dessutom anses ha behövt avstå från förvärvsarbete även om hon avbryter ledigheten för att övergå till en ledighet

med föräldrapenning för tillfällig vård av barn.

Genom de nämnda tillämpningsföreskrifterna finner utskottet att syftet med motion 253 (yrk. 5) i huvudsak blir tillgodosett. Eftersom den tillfälliga föräldrapenningen kan utgå under 60 dagar per år och barn och fortsättningsvis kommer att kunna tas ut som hel, halv eller fjärdedels föräldrapenning bör denna ersättningsform i det övervägande antalet fall av för tidig födsel kunna täcka förälders behov av skydd mot inkomstbortfall när föräldern vårdar och besöker barnet på sjukhuset. Utskottet avstyrker därför förslaget i motionen om en utvidgning av föräldrapenningens dagantal för föräldrar till för tidigt födda barn.

Förslaget om *kontaktdagar* inom den tillfälliga föräldrapenningen berörs i ett flertal motioner. I motion 255 av Göte Jonsson och förste vice talman Ingegerd Troedsson yrkas att rätten till kontaktdagar begränsas till barn under åtta år. Ingemar Eliasson m. fl. yrkar i motion 253 (yrk. 1) att samtliga 16 kontaktdagar under den tid barnet är mellan fyra och tolv år skall kunna tas ut enligt föräldrarnas önskan och således kunna sparas för att tas ut t. ex. när barnet börjar skolan. Lars Werner m. fl. yrkar i motion 250 (yrk. 7) att en förälder skall ha rätt att uppbära tillfällig föräldrapenning under sju dagar i samband med att ett barn som ej fyllt åtta år inskolas i förskola eller grundskola. Dispens bör dock kunna ges såväl vad avser antal dagar som övre åldersgräns när det gäller ett barn vars inskolning är särskilt komplicerad på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp. Vidare yrkar sistnämnda motionärer (yrk. 6) att tillfällig föräldrapenning skall kunna utgå när föräldrar inhämtar information och färdigheter för att ge handikappade barn en riktig omvårdnad. Nils Carlshamre m. fl. begär i motion 257 (yrk. 4) en översyn av den ifrågavarande lagstiftningen så att förslag kan föreläggas riksdagen i god tid före 1985 års utgång om att föräldrar som avstår från förvärvsarbete vid besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet eller i förebyggande barnhälsovård skall ha rätt att använda kontaktdagarna även i de fall barnomsorgen eller barnhälsovården ges i privat regi.

En utgångspunkt för de föreslagna ändringarna i propositionen har varit att dessa totalt sett inte skall föranleda ökade kostnader för försäkringen. Förslaget om två kontaktdagar per barn och år ryms inom ramen för oförändrade kostnader. Eftersom motionsförslagen om utökat antal dagar eller ändringar i reglerna för uttag av dagar skulle innebära en kostnadsökning för försäkringen kan utskottet inte biträda förslagen i motionerna 253 (yrk. 1) och 250 (yrk. 7). Utskottet, som finner det värdefullt att även föräldrar till barn mellan åtta och tolv år får möjlighet till särskilda kontaktdagar, avstyrker också bifall till motion 255. Vad gäller den i motion 250 (yrk. 6) väckta frågan om rätt till tillfällig föräldrapenning när förälder inhämtar information och färdigheter för att ge handikappade barn en riktig omvårdnad vill utskottet erinra om att i den mån sådan föräldrapenning inte utgår i anslutning till vård av sjukt barn eller besök i samhällets barnhälso-

vård har föräldrarna möjlighet att använda kontaktdagarna för ändamålet. Vid utskottsbehandlingen har diskuterats om inte begreppet "besök i samhällets barnhälsovård", varmed enligt förarbetena (prop. 1975/76:133 s. 57) avses besök vid barnavårdscentral, skolhälsovård eller PBU, är alltför snävt avgränsat med hänsyn till att barn med speciella handikapp kan hänvisas till alternativa verksamheter i samhällets regi som inte täcks av lagstiftningen. Utskottet har under hand erfarit att riksförsäkringsverket genom enskilda skrivelser uppmärksammats på problemställningen, och att denna också kommer att uppmärksammas i samband med den kartläggning av handikappstödet som f. n. pågår inom statens handikappråd. Det slutliga ställningstagandet till omsorgskommitténs betänkande (SOU 1981:26), Omsorger om vissa handikappade, kan också påverka ett ställningstagande till om begreppet "samhällets förebyggande barnhälsovård" bör utvidgas. Utskottet lägger därför inte fram något förslag i frågan utan förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på problemställningen och vid behov vidtar åtgärder för att alla föräldrar skall ges möjlighet att uppbära föräldrapenning vid deltagande i verksamheter i samhällets regi som innesluter en förebyggande hälsovård för barnet. Motion 250 (yrk. 6) får härigenom anses besvarad. Utskottet är däremot inte berett förorda en utvidgning som innebär att även barnhälsovårdande verksamhet i privat regi eller förskoleverksamhet som inte faller inom samhällets barnomsorg skall grunda rätt till föräldrapenning, och utskottet avstyrker därför bifall till motion 257 (yrk. 4).

Genom begränsningen av tiden för uttag av föräldrapenning till dess barnet fyllt fyra år, i stället för som f. n. åtta år, uppkommer vissa *övergångsproblem*. I propositionen föreslås att dessa löses så att kvarvarande dagar med särskild föräldrapenning för barn födda åren 1980–1982 får tas ut intill utgången av år 1986. Motsvarande avses gälla för adoptivföräldrar som fått barnet i sin vård något av dessa år. Förslaget i denna del har mött kritik i motionerna 257 (yrk. 1) och 253 (yrk. 2). I den förstnämnda motionen anför Nils Carlshamre m. fl. att de nya reglerna får retroaktiv verkan om de tillämpas för barn som fötts före ikraftträdandetidpunkten. Motionärerna begär därför att nuvarande regler för uttag av föräldrapenning skall gälla för barn födda senast år 1985. Ingemar Eliasson m. fl. anser i motion 253 (yrk. 2) att det är mindre lämpligt att tvinga alla föräldrar som har barn i åldrarna fyra till åtta år att ta ut den resterande föräldraledigheten under år 1985. Det kan också, anför motionärerna, uppstå problem på arbetsplatser om många föräldraledighetsdagar måste tas ut under ett år. I stället bör övergångsbestämmelserna utformas så att föräldrar som fått barn senast under år 1984 får rätt att ta ut resterande dagar till dess barnet fyllt åtta år eller avslutat sitt första skolår.

Utskottet kan inte förorda att övergångsbestämmelserna ges en så vid utformning som föreslås i motionerna 257 och 253 eftersom detta skulle innebära att uttaget av föräldrapenning skulle komma att administreras

enligt två parallella system en bit in på 1990-talet. Propositionens syfte att åstadkomma administrativa förenklingar skulle därigenom omintetgöras. Tvärtom skulle en ökad administration bli följden. Utskottet har emellertid förståelse för att det i vissa fall kan uppstå problem om många föräldraledighetsdagar kommer att tas ut under en relativt kort tid. Utskottet föreslår därför att övergångsbestämmelserna utformas så att för barn som är födda senast år 1983 bör sparade dagar med särskild föräldrapenning kunna tas ut intill utgången av år 1987, dock med de begränsningar som följer av att sådan föräldrapenning får tas ut längst till dess barnet fyller åtta år eller därefter avslutar sitt första skolår.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 257 (yrk. 1) och 253 (yrk. 2).

I propositionen föreslås också vissa ändrade *administrativa rutiner* inom föräldraförsäkringens område mot vilka utskottet inte har någon erinran. I anslutning härtill behandlar utskottet en fråga som väckts i motion 251 av Iréne Vestlund. Motionären erinrar om att enligt nuvarande bestämmelser (3 kap. 17 § AFL) kan föräldrapenningen dras in eller sättas ned om en försäkrad under föräldraledigheten ändrar vistelseort utan att underrätta försäkringskassan och att någon ändring i detta avseende inte föreslås i propositionen. Motionären erinrar vidare om att det allmänt framhållits i propositionen att det är angeläget att regelsystemet inom den allmänna försäkringen ges en klarare och enklare utformning och att föräldrarna i förväg måste kunna bedöma om de kan ha rätt till ersättning i en uppkommen situation. Detta uttalande är, anför motionären, tillämpligt när det gäller den relaterade bestämmelsen, och hon begär därför ett tillkännagivande om att enklare regler skall gälla för utbetalning av föräldrapenning vid kortare vistelsetid utanför hemkommunen.

Regeringen har nyligen uppdragit åt riksförsäkringsverket att kartlägga och redovisa erfarenheterna av bestämmelsen i 3 kap. 17 § AFL och de tillämpningsföreskrifter som är knutna till denna. I anslutning härtill bör verket undersöka om de aktuella reglerna bör ges en utformning som är bättre anpassad till nuvarande förhållanden. Verket bör också pröva om det nuvarande systemet med samma regler beträffande sjukpenning och föräldrapenning är de mest ändamålsenliga eller om ett enklare regelsystem kan uppnås genom att bestämmelser direkt anpassas till de olika förutsättningar som gäller dels för de olika formerna av föräldrapenning, dels för sjukpenning. Inriktningen bör vara att bestämmelserna utformas så att den försäkrade endast åläggs att lämna sådana uppgifter som kan anses helt nödvändiga för att ge försäkringskassan möjlighet till godtagbar kontroll i ett enskilt försäkringsärende.

Med hänsyn till att syftet med motion 251 får anses tillgodosett genom det nämnda uppdraget finner utskottet att motionen inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Föräldrabegreppet inom föräldraförsäkringen

I föräldraförsäkringens föräldrabegrepp innefattas f. n., förutom biologiska föräldrar och adoptivföräldrar, även den med vilken förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn om parterna stadigvarande sammanbor. Vidare likställs med förälder den som tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran (nedan benämnd fosterförälder) vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenning i samband med barns födelse från den dag de får barnet i sin vård. Fosterförälder har också rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av fosterbarnet. Möjlighet finns slutligen för en förälder att avstå rätten att uppbära den särskilda föräldrapenningen till fosterförälder.

I propositionen föreslås vissa ändringar i föräldraförsäkringens föräldrabegrepp. Sålunda bör en rättslig vårdnadshavare, som inte är förälder men som har den faktiska vårdnaden om barnet, likställas med förälder vad gäller rätten till såväl föräldrapenning som tillfällig föräldrapenning. Vidare skall den som sammanbor med en förälder under äktenskapsliknande förhållanden likställas med förälder vad gäller rätten till tillfällig föräldrapenning. Däremot skall en fosterförälder, som inte har för avsikt att adoptera barnet, likställas med förälder endast vad gäller rätten till tillfällig föräldrapenning. Sistnämnda ändring motiveras med att föräldraförsäkringsförmånerna i sin nuvarande utformning har begränsad betydelse för fosterföräldrar och att sådana föräldrar i regel får fosterlön. Fosterförälder som får ett eget barn tillförsäkras samtidigt en föräldrapenning motsvarande lägst garantinivån i stället för, som f. n., en med fosterlönen reducerad föräldrapenning.

I motion 254 (yrk. 1) av Margareta Persson anförs att det för många ensamstående föräldrar kan innebära svårigheter på arbetsplatsen, om föräldern aldrig kan få hjälp av annan när barnet är sjukt. Motionären föreslår därför att ensamstående föräldrar skall ha möjlighet att till försäkringskassan anmäla någon nära anhörig, granne eller god vän som skulle kunna stanna hemma och vårda barnet när det blir sjukt. Samhällsekonomiskt, framhåller motionären, torde inte utgifterna för försäkringen öka härigenom.

Utskottet har tidigare behandlat en motion med samma syfte i betänkandet SfU 1982/83:16. Utskottet hänvisade då till att frågan tagits upp under remissbehandlingen av föräldraförsäkringsutredningens betänkande SOU 1982:36. Utskottet, som underströk att utskottet var införstått med de gränsdragningsproblem som motionsförslagets genomförande kunde medföra, ansåg dock att remissinstansernas synpunkter borde prövas. Utskottet avstyrkte motionsförslaget med hänvisning till den då pågående beredningen av utredningens betänkande.

Utskottet finner att ett genomförande av motionsförslaget skulle ytterligare komplicera administrationen av föräldraförsäkringen, något som strider mot intentionerna bakom propositionen. På grund härav är utskottet inte berett att förorda en längre gående utvidgning av försäkringens personkrets

än vad som föreslagits i propositionen. Utskottet tillstyrker således propositionen och avstyrker bifall till motion 254 (yrk. 1).

Vad gäller den föreslagna lagregleringen av föräldrabegreppet och därmed sammanhängande frågor föreslår utskottet vissa förtydliganden. Såsom framgår av förslaget till ny lydelse av 4 kap. 5 § AFL gäller bestämmelserna om föräldrapenning i tillämpliga delar också vid adoption, varmed även avses att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det. Ett motsvarande förtydligande bör tas in i 4 kap. 10 § såvitt gäller rätten till tillfällig föräldrapenning under tio dagar i samband med mottagandet av ett barn i adoptionsavsikt. Vidare bör i den föreslagna lydelsen av 4 kap. 12 § orden "och år" utgå.

Genom att tidpunkten då den försäkrade fått barnet i sin vård jämställs med tidpunkten för barnets födelse skall också de olika tidsgränserna, som börjar löpa från tidpunkten för barnets födelse när det gäller förmåner enligt 4 kap. AFL, räknas från den dag barnet tagits emot av adoptivföräldrarna eller de blivande adoptivföräldrarna. I propositionens lagförslag har detta endast särskilt markerats i ett fall, nämligen vad gäller fyraårsgränsen för uttag av föräldrapenning. Detta kan i adoptionsfallen föranleda tolkningsproblem vad gäller andra tidsgränser som är knutna till barnets ålder, och utskottet föreslår därför att någon särskild markering enbart av fyraårsgränsen i 4 kap. 5 § inte görs. Däremot bibehålls lagregleringen av tioårsgränsen vid adoption eftersom föräldrapenningen inte kan utgå för barn över denna ålder.

Sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet m. m.

Såsom nämnts skall en kvinnas sjukpenninggrundande inkomst inte sänkas under havandeskapstiden, om hon slutar förvärvsarbeta eller minskar sin arbetstid tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför. Vidare skall enligt föreskrifter som utfärdats av riksförsäkringsverket en förälders sjukpenninggrundande inkomst inte sänkas under den tid föräldern är helt eller delvis ledig från sitt förvärvsarbete för vård av barn, som inte har uppnått ett och ett halvt års ålder. Detsamma gäller under den tid en förälder i oavbruten följd är ledig och erhåller hel föräldrapenning eller en andel därav som åtminstone svarar mot arbetstidens nedsättning. Om kvinnan därefter är gravid på nytt och barnet beräknas födas inom sex månader får den sjukpenninggrundande inkomsten inte heller sänkas. De nämnda möjligheterna att behålla en sjukpenninggrundande inkomst är således förmånligare än den allmänna rätten att behålla den sjukpenninggrundande inkomsten vid avbrott i förvärvsarbete eller vid minskning av arbetstiden för kortare tid än sex månader i följd.

I propositionen framhålls att nuvarande bestämmelser medför att en kvinna som stadigvarande börjar förvärvsarbeta i mindre omfattning än tidigare under 18-månadersperioden kan bli berättigad till föräldrapenning

för tillfällig vård av barn eller sjukpenning med högre belopp än hennes inkomstbortfall ger anledning till. Bestämmelserna föreslås därför ändrade så att förälderns sjukpenninggrundande inkomst inte skall sänkas under den tid föräldern är helt eller delvis ledig för vård av barn, dock längst till dess barnet fyller ett år. Oavsett om den sjukpenninggrundande inkomsten sänks då barnet fyller ett år skall föräldern emellertid ha rätt till föräldrapenning beräknad efter denna tidigare sjukpenninggrundande inkomst om denna är högre än den gällande till dess barnet fyller två år. Om kvinnan vid utgången av denna tid är gravid på nytt och nedkomsten beräknas ske eller faktiskt sker inom sex månader kan hon också fortsättningsvis få föräldrapenningen beräknad på motsvarande sätt.

Propositionens förslag om förkortning av den tid varunder förälderns sjukpenninggrundande inkomst inte får sänkas kritiseras i motion 250 (yrk. 3) av Lars Werner m. fl. Motionärerna framhåller att alla kvinnor inte kan återgå i arbete omedelbart efter föräldrapenningens upphörande, bl. a. därför att barnomsorgen fortfarande är otillräckligt utbyggd. Eftersom kvinnan fortfarande har huvudansvaret för hem och barn måste enligt motionärerna en del kvinnor första tiden välja deltidsarbete. Förslaget innebär då en försämrad ekonomisk trygghet för kvinnan vid sjukdom och vid utnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen. Motionärerna yrkar därför att den sjukpenninggrundande inkomsten inte skall sänkas förrän barnet är ett och ett halvt år.

Utskottet vill erinra om att sjukpenning och tillfällig föräldrapenning i princip avser att ersätta den vid varje tillfälle uppkomna inkomstförlusten. Normalt rör detta sig om kortare perioder. Föräldrapenningen är däremot i första hand avsedd att täcka inkomstförlust som hänför sig till tiden före barnets födelse och utgår vanligtvis under längre sammanhängande tidsperioder. Förslaget innebär härvidlag en förbättring i förhållande till gällande bestämmelser eftersom den tid, varunder föräldrapenningen kan utgå enligt den tidigare – vanligtvis högre – sjukpenninggrundande inkomsten, förlängs med sex månader. Utskottet som finner propositionens förslag väl avvägt avstyrker bifall till motion 250 (yrk. 3).

I motion 254 (yrk. 2) av Margareta Persson begärs ett tillkännagivande om att man och kvinna skall vara likställda vad gäller rätten att få föräldrapenningen beräknad på en tidigare sjukpenninggrundande inkomst när ett barn föds inom två och ett halvt år efter det ett tidigare barn fötts.

Bakgrunden till den redan nu gällande bestämmelsen är ett antagande att kvinnan på grund av graviditeten är förhindrad att återgå i arbete eller öka sin arbetsinsats. Hon bör av denna anledning medges en ytterligare förlängning av tiden för sitt försäkringsskydd. Några vägande skäl för att utsträcka tiden för rätt till föräldrapenning enligt tidigare högre nivå även för mannen föreligger inte enligt utskottets mening. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Utskottet vill i anslutning till det nu föreliggande förslaget göra några

förtydliganden. Förslaget om att den sjukpenninggrundande inkomsten får behållas till dess barnet fyller ett år innebär som nämnts en utvidgning av den generellt föreliggande möjligheten att avbryta eller minska förvärvsarbete under kortare tid än sex månader utan att den sjukpenninggrundande inkomsten sänks. Däremot innebär regeln inte någon inskränkning i denna generella rätt. Är en förälder helt eller delvis ledig för vård av barn under en kortare tid än sex månader gäller sålunda de allmänna reglerna för bibehållande av den sjukpenninggrundande inkomsten, oavsett om barnet under denna kortare period fyller ett år. Detsamma är fallet om barnet fyllt ett år, när avbrottet i eller inskränkningen av förvärvsarbetet sker.

När det gäller rätten att beräkna föräldrapenningen på en tidigare sjukpenninggrundande inkomst till dess barnet har fyllt två år – eller vid ny graviditet även fortsättningsvis – uppfattar utskottet propositionens förslag på så sätt att en anpassning till löneutvecklingen inom yrket skall kunna ske av den tidigare sjukpenninggrundande inkomsten, som kan ligga till grund för föräldrapenningen. Eftersom det här inte är fråga om en kvarstående (vilande) sjukpenninggrundande inkomst utan endast en beräkningsgrund för föräldrapenningen bör möjligheten till anpassning till löneutvecklingen regleras i 4 kap. 6 § AFL. Gällande bestämmelser om skyldighet att registrera ny sjukpenninggrundande inkomst, anmälan av inkomständringar eller tidpunkt för ändrad giltighet av ny sjukpenninggrundande inkomst kan inte heller tillämpas för en sjukpenninggrundande inkomst som i realiteten har upphört att gälla. Utskottet förutsätter därför att försäkringskassorna vid varje period av uttag av föräldrapenning, som skall beräknas på den tidigare sjukpenninggrundande inkomsten, gör en fristående beräkning av anpassningen till löneutvecklingen.

Såvitt gäller adoptivföräldrar och blivande adoptivföräldrar anser utskottet det rimligt att ettårstiden, under vilken den sjukpenninggrundande inkomsten inte får sänkas, beräknas från den dag barnet tagits emot. Utskottet föreslår att 3 kap. 5 § tredje stycket 5. AFL kompletteras i enlighet med det anförda. Någon motsvarande komplettering när det gäller den i 4 kap. 6 § angivna tvåårstiden behövs inte, eftersom en motsvarande rätt att vid adoption räkna tiden från den tidpunkt den försäkrade fått barnet i sin vård följer av 4 kap. 5 §. Vidare bör i 3 kap. 5 § tredje stycket 5 begreppet "eget barn" ändras, så att lagrummet omfattar inte bara biologiska barn eller adoptivbarn utan även barn till sådan försäkrad som likställs med förälder när det gäller möjligheten att vara ledig för vård av barnet. Utskottet föreslår slutligen att 4 kap. 6 § fjärde stycket kompletteras med orden "eller föds barnet inom nämnda tid". Härigenom uppnås såväl det i propositionen angivna syftet som en överensstämmelse med bestämmelserna i 3 kap. 5 § tredje stycket 4.

Författningsregleringen av de nu aktuella ändringarna återfinns i propositionens lagförslag 1, som i dessa delar skall träda i kraft den 1 juli 1985. Såsom framhållits i propositionen (s. 119) får ändringarna i praktiken verkan först

den 1 januari 1986. Utskottet föreslår därför att tidpunkten för ikraftträdandet ändras i enlighet härmed och att bestämmelserna i fråga tas in i utskottets lagförslag 5.

Ledighet för vård av barn

Enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn m. m. har arbetstagare som är förälder, fosterförälder eller som stadigvarande sammanbor med förälder med vilken han är eller har varit gift eller har eller har haft barn, rätt till viss tids ledighet för vård av barn. Ledigheten kan tas ut som hel ledighet till dess barnet uppnått ett och ett halvt års ålder och som förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid till dess barnet har uppnått åtta års ålder eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret. Härutöver har en arbetstagare rätt till hel ledighet under tid då arbetstagaren uppbär hel föräldrapenning och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då arbetstagaren uppbär halv eller fjärdedels föräldrapenning. Kvinnliga arbetstagare har därutöver rätt till viss tids ledighet i anslutning till nedkomsten och för att amma barnet.

För rätten till ledighet finns bl. a. krav på viss anställningstid och att ledigheten förläggs på visst sätt.

I propositionen föreslås att även arbetstagare som är rättslig vårdnadshavare skall ha rätt till ledighet på samma villkor som en förälder. Vidare föreslås att arbetstagare som stadigvarande sammanbor med en förälder skall ha rätt till ledighet när tillfällig föräldrapenning utges.

Utskottet biträder förslagen men har vissa erinringar mot författningstexten. Avsikten med den föreslagna ändringen i 4 § första stycket lagen om rätt till ledighet för vård av barn m. m. är att inte bara en arbetstagare som kommer att omfattas av föräldrabegreppet enligt 1 § skall ha rätt till ledighet i samband med att han eller hon uppbär föräldrapenningförmåner utan en motsvarande rätt skall föreligga för en arbetstagare som kommer att omfattas av föräldrabegreppet i 4 kap. AFL. Eftersom den föreslagna lydelsen av 4 § endast innefattar vissa arbetstagare enligt AFL:s föräldrabegrepp och detta skiljer sig från ledighetslagens föräldrabegrepp lägger utskottet fram ett förslag till ny lydelse av 4 § första stycket.

Förlossningsvård

När en försäkrad är intagen på sjukhus för sjukvård eller förlossningsvård utgår ersättning från den allmänna försäkringen till den som driver sjukhuset med 45 kr. per dag. För den som uppbär hel förtidspension upphör rätten till ersättning från försäkringen efter 365 vårddagar. Sjukvårdshuvudmannen har därefter rätt att ta ut avgift av patienten för vården.

Om sjukpenning utgår under sjukhusvistelsen har försäkringskassan rätt

att göra avdrag på sjukpenningen med f. n. samma belopp, 45 kr., som utgetts för sjukhusvården, dock högst med en tredjedel av sjukpenningbeloppet. Den försäkrade skall dessutom alltid vara garanterad en sjukpenning om lägst åtta kr. Lagtekniskt torde en motsvarande möjlighet finnas att göra avdrag på föräldrapenningen för utgiven ersättning för förlossningsvård. Denna möjlighet har dock inte kommit till användning vid tillämpningen av bestämmelserna. Under remissbehandlingen av föräldraförsäkringsutredningens betänkande har förhållandet påpekats av riksförsäkringsverket, som föreslagit en ändring av lagbestämmelserna så att möjlighet att göra avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård inte längre skall finnas.

I propositionen föreslås att tiden för förlossningsvård inte skall inräknas i den begränsade sjukhjälpstiden för förtidspensionärer. Däremot föreslås att avdrag för försäkringens ersättning för förlossningsvården skall göras även när föräldrapenning utgår. Motivet för det senare förslaget är att inte skilda regler skall gälla beroende på om sjukpenning eller föräldrapenning utgår vid sjukhusvården. Avdrag på föräldrapenningen skall dock göras med högst en tredjedel av föräldrapenningen och denna skall alltid utges med lägst garantinivån, 48 kr.

I motionerna 250 av Lars Werner m. fl. (yrk. 10), 252 av Rune Gustavsson m. fl. (yrk. 2), 253 av Ingemar Eliasson m. fl. (yrk. 4) och 257 av Nils Carlshamre m. fl. (yrk. 5) hemställs om avslag på förslaget om avdrag på föräldrapenningen för ersättning för förlossningsvård. Motionärerna anser att förslaget står i strid med principen om att mödravård och förlossningsvård bör vara gratis. I motion 257 kritiseras dessutom förslaget därför att det inte beretts på vederbörligt sätt.

Utskottet anser att den kritik som riktats mot förslaget om avdrag på föräldrapenningen är befogad och tillstyrker bifall till motionerna. Propositionens förslag i motsvarande del bör således avslås av riksdagen. Däremot tillstyrker utskottet bifall till propositionen såvitt gäller förslaget om att de dagar en förtidspensionär vistas på sjukhus för förlossningsvård inte skall inräknas i den begränsade sjukhjälpstiden.

Vissa sjukpenningfrågor

Hemmamakeförsäkringen och den frivilliga sjukpenningförsäkringen

Den som inte har en sjukpenninggrundande inkomst som överstiger 6 000 kr. kan vara sjukpenningförsäkrad genom den s. k. hemmamakeförsäkringen. Förutsättningarna härför är att den försäkrade antingen är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller stadigvarande sammanbor med barn under 16 år eller med någon med vilken den försäkrade har varit gift eller har eller har haft barn. Sjukpenning utgår under dessa förutsättningar med åtta kr. per dag.

Hemmamakeförsäkrade och sådana försäkrade som skulle ha varit

hemmamakeförsäkrade om de inte haft förvärvsinkomst har möjlighet att teckna en frivillig sjukpenningförsäkring hos den försäkringskassa där de är inskrivna. De kan därmed få ett sjukpenningtillägg som ger en sammanlagd sjukpenning av högst 20 kr. per dag. Den frivilliga sjukpenningförsäkringen kan också tecknas av sådana studerande som till följd av studier, som beräknas pågå under minst ett halvt år, inte alls eller endast i liten utsträckning ägnar sig åt förvärvsarbete. Frivillig sjukpenningförsäkring kan i princip endast meddelas den som inte fyllt 55 år och som har god hälsa.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen finansieras genom avgifter från de försäkrade. Dessutom utgår statsbidrag med 20 % av vad försäkringen betalat ut i sjukpenning eller sjukpenningtillägg. Det årliga överskottet från försäkringen avsätts till en särskild fond.

I propositionen föreslås att den frivilliga sjukpenningförsäkringen skall byggas ut fr. o. m. den 1 januari 1986 och att hemmamakeförsäkringen därefter endast skall bibehållas i begränsad omfattning. Samtidigt mjukas hälsokravet för rätt till frivillig sjukpenningförsäkring upp.

Den *frivilliga sjukpenningförsäkringen* skall få nytecknas av försäkrade som inte fyllt 55 år och som har en sjukpenninggrundande inkomst som inte uppgår till föräldrapenningens garantinivå, 48 kr. Den som uppbär hel förtids- eller ålderspension skall dock inte omfattas av försäkringen.

Försäkringen skall kunna tecknas utan karenstid eller med en karenstid av 3 eller 30 dagar. Det högsta ersättningsbeloppet från försäkringen skall motsvara garantinivån, 48 kr., medan lägsta beloppsnivån skall vara 20 kr.

Kravet på att den försäkrade skall ha god hälsa när försäkringen meddelas tas bort. Ersättning från försäkringen skall dock inte utges för sjukdom som inträffat innan försäkringen blivit gällande.

Liksom hittills skall den frivilliga sjukpenningförsäkringen finansieras med avgifter från de försäkrade och med ett statsbidrag. Avgifterna skall vara enhetliga och oberoende av den försäkrades ålder vid inträdet i försäkringen. Statsbidraget skall utgöra 15 %.

Hemmamakeförsäkringen föreslås bibehållen endast för den som är hemmamakeförsäkrad vid utgången av år 1985. Rätten att stå kvar i försäkringen gäller till dess den försäkrade får en sjukpenninggrundande inkomst eller tecknar frivillig sjukpenningförsäkring för ett sjukpenningbelopp av lägst 20 kr. per dag.

I motion 256 av Gullan Lindblad m. fl. yrkas avslag på förslaget om en avveckling av hemmamakeförsäkringen. Motionärerna anser dessutom att den frivilliga sjukförsäkringens högsta belopp skall motsvara vad som föreslagits i motion 257 (yrk. 3) beträffande garantinivån inom föräldraförsäkringen, dvs. 55 kr.

Såsom framhållits i propositionen utgör hemmamakeförsäkringen ett udda inslag i sjukpenningförsäkringen eftersom den inte har till syfte att ersätta något inkomstbortfall utan utgör ett bidrag till kostnadsökningar om den hemarbetande maken på grund av sjukdom inte kan utföra de vanliga

sysslorna i hemmet. Det nuvarande ersättningsbeloppet, 8 kr., ger ett blygsamt skydd mot sådana kostnader och någon större höjning av beloppet är av statsfinansiella skäl inte möjlig. Samhällsutvecklingen har också lett till att behovet av en särskild hemmamakeförsäkring har minskat. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag om att hemmamakeförsäkringen skall avvecklas samtidigt som ett bättre försäkringsskydd erbjuds inom den frivilliga försäkringen. På grund härav och då utskottet ovan avstyrkt förslaget i motion 257 om en höjning av garantinivån inom föräldraförsäkringen till 55 kr. avstyrker utskottet bifall till motion 256.

Rune Gustavsson m. fl. begär i motion 252 (yrk. 3) ett tillkännagivande till regeringen om att en försäkringstagare som åtar sig ett tillfälligt arbete, som t. ex. anhörigvård under viss tid, skall ha rätt att stå kvar i den frivilliga sjukpenningförsäkringen.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen upphör automatiskt om den försäkrade blir obligatoriskt sjukpenningförsäkrad på en sjukpenningnivå som är högre än den frivilliga sjukpenningens nivå. När det gäller mer tillfälliga förvärvsarbeten blir emellertid den försäkrade ofta inte obligatoriskt sjukpenningförsäkrad, eftersom endast sådan inkomst, som en försäkrad kan antas komma att t. v. åtnjuta av eget arbete under minst sex månader i följd, beaktas vid fastställande av sjukpenninggrundande inkomst. Den försäkrades avsikt att förvärvsarbeta längre tid än sex månader tillmäts därvid stor betydelse. Det ligger i sakens natur att det föreligger svårigheter att i förväg uppskatta långvarigheten av t. ex. anhörigvård, varför en viss försiktighet måste iakttas vid fastställande av en sjukpenninggrundande inkomst av sådant arbete. Om sådan inkomst ändå fastställs, men senare upphör, har den försäkrade möjlighet att teckna ny frivillig försäkring. För den som fyllt 55 år är dock möjligheten till återinträde i försäkringen begränsad.

Med hänsyn till att regeringen kommer att utfärda närmare tillämpningsföreskrifter för den frivilliga sjukpenningförsäkringen anser utskottet att det i det sammanhanget får övervägas om någon ändring av de nuvarande föreskrifterna för återinträde i försäkringen är påkallad. Utskottet avstyrker således bifall till motion 252 (yrk. 3).

I nyssnämnda motion 252 (yrk. 4) begärs ett förslag från regeringen om en grundsjukpenning om 48 kr. per dag. Beloppet avses följa garantinivån inom föräldraförsäkringen. Grundsjukpenningen föreslås utgå till försäkrade som saknar inkomst eller har mycket låga inkomster.

Utskottet har ovan ställt sig bakom propositionens förslag om att hemmamakar och andra som saknar eller har låg inkomst skall beredas möjlighet teckna frivillig sjukpenningförsäkring för ett sjukpenningbelopp som motsvarar garantinivån inom föräldraförsäkringen. Det finns då inte anledning att samtidigt förorda att ett motsvarande – och för försäkringen kostnadskrävande – skydd skall införas inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Utskottet avstyrker bifall till motion 252 (yrk. 4).

Sjukpenningförsäkringen för egenföretagare

Den som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning har möjlighet att välja en *karenstid* inom sjukpenningförsäkringen om 3, 33 eller 93 dagar. Val av karenstid medför en motsvarande nedsättning av sjukförsäkringsavgiften. Om anmälan om karenstid gjorts kan den försäkrade övergå till kortare eller ingen karenstid under förutsättning att han har god hälsa och inte fyllt 55 år.

Med hänsyn till att det längsta karenstidsalternativet, 93 dagar, f. n. har en ringa anslutning föreslås i propositionen att karenstidsalternativen begränsas till 3 eller 30 dagar. Den försäkrade skall kunna övergå till kortare eller ingen karenstid om han inte fyllt 55 år. Ändringen skall bli gällande 30 dagar efter det framställningen härom gjorts hos försäkringskassan.

Utskottet ansluter sig till förslaget.

Sjukpenninggrundande inkomst för försäkrad som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning beräknas i princip med ledning av taxeringen. Inkomsten av annat förvärvsarbete får dock inte beräknas högre än vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. En jämförelseinkomst kan också användas vid beräkning i de fall den försäkrade på grund av särskilda förhållanden har en låg taxerad inkomst. Sådana förhållanden kan vara att den försäkrades verksamhet befinner sig i ett uppbyggnadsskede eller att stark skuldbelastning, ändrade förvärvsförhållanden eller tillfälliga förluster föreligger.

Sjukpenningkommittén har prövat olika alternativ till förändringar av bestämmelserna om beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare. Kommittén har funnit att de lösningar som är mest lämpliga ryms inom det nuvarande regelsystemet. Ett bättre utnyttjande av gällande bestämmelser skulle enligt kommitténs mening kunna avhjälpa en del av de skevheter som i dag finns. Kommittén pekar på t. ex. möjligheten att lägga en jämförelselön till grund i fall av uppbyggnad av en rörelse eller i fall av stark skuldbelastning. En sådan mer flexibel tillämpning skulle kunna åstadkommas genom bl. a. ökad information och utbildning liksom att ärendena bereds med grundlighet och omsorg.

Departementschefen instämmer i propositionen i de bedömningar som gjorts av sjukpenningkommittén. Han erinrar om att riksförsäkringsverket och försäkringskassan sedan någon tid intensifierat sin uppföljnings- och utbildningsverksamhet för att uppnå en smidigare tillämpning.

Nils Carlshamre m. fl. anför i motion 257 (yrk. 6) att nuvarande regler innebär att många egenföretagare får en alltför låg sjukpenning. De får också i vissa fall betala avgift utan att få motsvarande sjukpenning. Motionärerna begär förslag från regeringen om nya regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och sjukförsäkringsavgift. Förslaget skall bygga på sjukpenningutredningens redovisade alternativ att en egenföretagares sjukpenninggrundande inkomst skall fastställas enligt ett system med jämförelse-

lön. Den sjukpenninggrundande inkomsten skall vidare utgöra underlag för egenföretagarnas sjukförsäkringsavgift.

Sjukpenningkommittén har pekat på en rad nackdelar med ett system för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst enbart med hjälp av en jämförelselön och som nämnts förordat ett bättre utnyttjande av nuvarande system för att få en smidigare och rättvisare tillämpning. I fråga om beräkning av socialavgifterna har kommittén inte ansett sig kunna gå emot den utveckling mot ett enhetligt avgiftsuttag som på senare år ägt rum på detta område.

Utskottet ansluter sig till dessa bedömningar och avstyrker bifall till motion 257 (yrk. 6).

Även i motion 252 (yrk. 5) framhålls orättvisorna i egenföretagarnas sjukpenningskydd och avgiftssystemet. Motionärerna menar att försöken att komma till rätta med bristfälligheterna inom ramen för nuvarande bestämmelser bara skapar ökad byråkrati. Sjukpenningkommitténs arbete har också, enligt motionärerna, visat på svårigheterna att finna en bra modell som knyter an till det obligatoriska sjukförsäkringssystemet. Enligt motionärerna bör sjukförsäkringen för egenföretagare bygga på en ekonomisk grundtrygghet inom den allmänna försäkringen och kompletteras med en rätt till frivillig tilläggsförsäkring.

Utskottet har ovan motsatt sig införandet av en generell grundsjukpenning motsvarande garantinivån. Vad beträffar en särskild frivillig sjukförsäkring för egenföretagare inom försäkringssystemet har sjukpenningkommittén funnit även denna lösning förenad med en rad nackdelar av såväl principiell som praktisk natur. Kommittén har ansett att argumenten för att en egenföretagare alltjämt skall omfattas av en obligatorisk försäkring väger tyngre än argumenten för att de skall stå utanför. Utskottet kan mot denna bakgrund inte biträda motionsförslaget.

Sjukpenning m. m. vid deltidsarbete

Vid beräkningen av sjukpenningens storlek delas den sjukpenninggrundande årsinkomsten med 365. På grund härav och då sjukpenning vid korttidssjukdom inte utgår för alla fridagar uppstår ojämna effekter i kompensationsgraden vid deltidsarbete som inte är jämnt fördelat över veckans arbetsdagar utan utförs under koncentrerade arbetsperioder.

Problemet med kompensationsnivån vid koncentrerad deltid har uppmärksammats i motion 253 av Ingemar Eliasson m. fl. Motionärerna begär i yrkande 3 att frågan blir föremål för fortsatt utredning i syfte att komma till rätta med nuvarande ojämna effekter.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen understrukit angelägenheten av att frågan om en mer rättvis ersättning vid korttidsfrånvaro och för deltidsarbetande får en lösning. I betänkande SfU 1982/83:17 erinrade utskottet om att sjukpenningkommittén, som undersökt möjliga lösningar av problemen,

begärt att kommitténs förslag i detta hänseende skulle bli föremål för fortsatt utredning. Utskottet förordade därför i nämnda betänkande ett fortsatt utredningsarbete och att detta borde ges regeringen till känna. Riksdagen följde utskottet. Frågan behandlades även vid föregående riksmöte (se SfU 1983/84:24) varvid utskottet återigen underströk angelägenheten av att kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen för vissa deltids- och delårsanställda snarast borde bli föremål för fortsatt utredning.

Riksdagen har således redan begärt en fortsatt utredning av frågan och utskottet förutsätter nu att en sådan utredning kommer till stånd inom kort. Med hänsyn härtill anser utskottet att någon åtgärd med anledning av motion 253 (yrk. 3) inte är erforderlig.

Lagförslagen

På grund av att utskottet i betänkande SfU 1984/85:10 behandlat delar av propositionens lagförslag 1 har en omarbetning av detta lagförslag skett av utskottet, som lägger fram ett nytt förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i bilaga till det förevarande betänkandet. Utskottet har också behandlat propositionens lagförslag 2 i dess helhet i betänkande SfU 1984/85:10. Propositionens lagförslag 3–5 återfinns därför som lagförslag 2–4 i bilagan. Med hänsyn till att utskottet föreslagit vissa ändringar i propositionens lagförslag 6 och 9 lägger utskottet i bilagan fram ett förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring som lagförslag 5 och förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn m. m. som lagförslag 8. Propositionens lagförslag 7 och 8 återfinns som lagförslag 6 och 7 och propositionens lagförslag 10 som lagförslag 9 i bilagan.

Mot de delar av propositionen som inte berörts ovan har utskottet ingen erinran.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *havandeskapspenning m. m. på grund av misstänkt risk i arbetsmiljön*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkande 9,
2. beträffande *tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkande 4,
3. beträffande *tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikappat barn*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkande 5,

4. beträffande *en generös regeltillämpning m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkandena 8 a och b,
5. att riksdagen antar utskottets i lagförslag 1 i bilagan till betänkandet framlagda förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. att riksdagen antar de av regeringen framlagda och i bilagan såsom lagförslag 2–4 intagna förslagen till
   a) lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
   b) lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.,
   c) lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
7. beträffande *sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning*
   att riksdagen med bifall till propositionen avslår motion 1984/85:252 yrkande 1 i motsvarande del,
8. beträffande *föräldrapenning över garantinivån*
   att riksdagen med bifall till propositionen avslår motion 1984/85:257 yrkande 2,
9. beträffande *höjning av garantinivån*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:257 yrkande 3,
10. beträffande *uppdelning av ersättningstiden mellan föräldrarna*
    att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1984/85:250 yrkande 1 antar utskottets i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslag till ny lydelse av 4 kap. 3 § lagen om allmän försäkring,
11. beträffande *ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkande 2,
12. beträffande *föräldrapenning till föräldrar till för tidigt födda barn*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:253 yrkande 5,
13. beträffande *införande av kontaktdagar*
    att riksdagen med bifall till propositionen avslår motionerna 1984/85:252 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:255,
14. beträffande *uttag av kontaktdagar*
    att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1984/85:253 yrkande 1 antar utskottets i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslag till ny lydelse av 4 kap. 12 § lagen om allmän försäkring,
15. beträffande *ökat antal kontaktdagar*
    att riksdagen med bifall till propositionen avslår motion 1984/85:250 yrkande 7,
16. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid föräldrautbildning för föräldrar till handikappade barn*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:250 yrkande 6.

17. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälsovård m. m. i privat regi*
att riksdagen avslår motion 1984/85:257 yrkande 4,
18. beträffande *övergångsbestämmelser*
att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1984/85:257 yrkande 1 och 1984/85:253 yrkande 2 antar utskottets i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslag till punkt 3 övergångsbestämmelserna,
19. beträffande *nedsättning eller indragning av föräldrapenning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:251,
20. beträffande *tillfällig föräldrapenning till anhörig m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:254 yrkande 1,
21. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet*
att riksdagen med anledning av propositionen och med avslag på motion 1984/85:250 yrkande 3 antar utskottets i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslag till ny lydelse av 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring,
22. beträffande *föräldrapenningens nivå vid graviditet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:254 yrkande 2,
23. beträffande *avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård*
att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motionerna 1984/85:250 yrkande 10, 1984/85:252 yrkande 2, 1984/85:253 yrkande 4 och 1984/85:257 yrkande 5 antar utskottets i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslag till ny lydelse av 4 kap. 8 § lagen om allmän försäkring,
24. beträffande *hemmamakeförsäkring*
att riksdagen med bifall till propositionen avslår motion 1984/85:256,
25. beträffande *frivillig sjukförsäkring vid tillfälligt förvärvsarbete*
att riksdagen avslår motion 1984/85:252 yrkande 3,
26. beträffande *införande av en grundsjukpenning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:252 yrkande 4,
27. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare*
att riksdagen avslår motion 1984/85:257 yrkande 6,
28. beträffande *grundsjukpenning och frivillig försäkring för egenföretagare*
att riksdagen avslår motion 1984/85:252 yrkande 5,
29. beträffande *sjukpenning m. m. vid deltidsarbete*
att riksdagen avslår motion 1984/85:253 yrkande 3,
30. att riksdagen antar det av utskottet i lagförslag 5 i bilagan framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i de delar som inte berörts under momenten 10, 14, 18, 21 och 23 ovan,

31. att riksdagen antar det av utskottet i lagförslag 8 i bilagan framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.,
32. att riksdagen antar de av regeringen framlagda och i bilagan såsom lagförslag 6, 7 och 9 intagna förslagen till
    a) lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring,
    b) lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
    c) lag om ändring i semesterlagen (1977:480).

Stockholm den 29 januari 1985

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Elis Andersson (c), Börje Nilsson (s), Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gunhild Bolander (c), Margó Ingvardsson (vpk), Barbro Nilsson i Visby (m), Ingegerd Elm (s), Inger Hestvik (s), Monica Andersson (s) och Kenth Skårvik (fp).

Reservationer

1. Havandeskapspenning m. m. på grund av misstänkt risk i arbetsmiljön (mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "I propositionen" och slutar med "i arbetsmiljön" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör inte bara påvisade utan även misstänkta arbetsmiljörisker för gravida kvinnor tas på allvar. En intensiv forskning pågår inom detta område. Emellertid utökas föreskrifterna i arbetsmiljölagen först när forskningen kan framlägga bevis om risk för fosterskador på grund av faktorer i arbetsmiljön. Föreskrifter om skydd för havande kvinnor finns följaktligen f. n. endast såvitt gäller blyarbeten. Utskottet anser att det finns behov av säkerhetsmarginaler till skydd för kvinnans och fostrets hälsa. Enligt utskottets mening bör det därför föreligga rätt till omplacering och havandeskapspenning för kvinnor inte endast då bevis utan även då stark misstanke föreligger om risk för fosterskador på grund av faktorer i arbetsmiljön. Utskottet biträder sålunda yrkande 9 i motion 250 om att regeringen bör vidta åtgärder som ger gravida kvinnor rätt till omplacering och havandeskapspenning i angivna fall.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande *havandeskapspenning m. m. på grund av misstänkt risk i arbetsmiljön*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn (mom. 2)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Föräldraförsäkringsutredningen har" och slutar på s. 12 med "motion 250 (yrk. 4 och 5)" bort ha följande lydelse:

Föräldraförsäkringsutredningen, som övervägt frågan om föräldrapenning för tillfällig vård av barn skulle kunna utges under obegränsad tid, har pekat på att maximalt antal dagar tagits ut för mindre än 400 barn årligen under åren 1980–1981. Av en särskild undersökning avseende första halvåret 1980 framgick dessutom att flertalet fall av uttag av 60 dagar inte berodde på att barnet utan dess ordinarie vårdare varit sjuk eller smittbärare. Enligt utskottets mening tyder de redovisade uppgifterna inte på att ett slopande av nuvarande 60-dagarsgränsen för tillfällig vård av sjukt barn skulle komma att medföra nämnvärt ökade kostnader för försäkringen. Det skulle däremot innebära en avsevärd lättnad för det fåtal familjer som blir berörda och bl. a. fylla den lucka i försäkringsskyddet som uppstår då barnets sjukdom varar längre tid än 60 dagar men inte beräknas vara sex månader. Särskilt i de fall barnet är handikappat är det angeläget att tidsgränsen tas bort. Att föräldrapenningen – såsom utredningen befarat – skulle komma att utnyttjas framför vårdbidraget i större utsträckning förefaller inte troligt med hänsyn till att förutsättningarna för rätt till de båda förmånerna skiljer sig åt.

Utskottet anser således att någon tidsgräns för tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn inte bör finnas. Regeringen bör därför skyndsamt lägga fram ett lagförslag i frågan.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. beträffande *tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:250 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Tidgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikappat barn (mom. 3)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

under förutsättning av avslag på reservation 2 och med åberopande av vad som anförts i nämnda reservation

att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikappat barn*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:250 yrkande 5 hos regeringen begär förslag om slopande av tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikappat barn.

4. En generös regeltillämpning m. m. (mom. 4)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "anses besvarad" bort ha följande lydelse:

Utskottet får inledningsvis erinra om att statsmakterna inte beslutat om några besparingar på det aktuella området som kan föranleda de tillämpande myndigheterna att ge bestämmelserna en annan innebörd än vad som varit avsedd när de infördes. Riksförsäkringsverket, som har till uppgift att utöva tillsyn över de allmänna försäkringskassorna och att verka för att bestämmelserna i AFL tillämpas likformigt och rättvist, bör därför söka motverka tendenser till en mer restriktiv tillämpning av gällande bestämmelser på grund av allmänna besparingssträvanden. Detta är viktigt inte minst därför att lagstiftningsarbetet under senare år närmast har syftat till att underlätta för föräldrar till handikappade barn. Utskottet vill också betona vikten av att information och utbildning av berörd personal sker fortlöpande. Synpunkter bör därvid inhämtas från handikapporganisationerna.

dels att utskottet under moment 4 bort hemställa

4. beträffande *en generös regeltillämpning m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkandena 8 a och b som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning samt införande av kontaktdagar (mom. 7 och 13)

Elis Andersson, Karin Israelsson och Gunnel Bolander (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "Föräldraförsäkringen i" och slutar på s. 16 med "motion 252 (yrk. 1)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att föräldraförsäkringen i dess nuvarande form väl tillgodoser föräldrarnas behov av att själva kunna bestämma när de vill ta ut föräldrapenningen. Så t. ex. är det f. n. möjligt att spara dagar till en av de viktigaste perioderna i ett barns liv, nämligen inskolningen i grundskolan. Enligt regeringens "förbättrade" förslag får föräldrarna högst två dagar för detta ändamål. Utskottet motsätter sig sålunda propositionens förslag om en sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och den

särskilda föräldrapenningen till en ersättningsform som endast kan tas ut till dess barnet fyllt fyra år och införandet av särskilda kontaktdagar. Utskottet tillstyrker därför bifall till motion 252 yrkande 1. Eftersom utskottets avstyrkan av propositionen i denna del leder till en omfattande omarbetning av lagförslag 5 i bilagan förutsätter utskottet att regeringen i god tid före förslagets ikraftträdande den 1 januari 1986 lägger fram ett nytt lagförslag.

dels att utskottet under momenten 7 och 13 bort hemställa

7. beträffande *sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:252 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
13. beträffande *införande av kontaktdagar*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:252 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motion 1984/85:255 samt med avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Föräldrapenning över garantinivån (mom. 8)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "257 (yrk. 2)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att det nu förevarande förslaget innebär någon väsentlig förenkling av nuvarande bestämmelser. Tvärtom torde försäkringskassornas handläggning av försäkringsärendena komma att ytterligare försvåras, särskilt vad gäller kontrollen av att ett av huvudvillkoren för rätt till föräldrapenning uppfylls, nämligen att den försäkrade personligen, till huvudsaklig del, vårdar barnet. Det kan vidare inte vara en angelägen uppgift för föräldraförsäkringen att finansiera en möjlighet för båda föräldrarna att samtidigt avstå från förvärvsarbete för vård av samma barn. Den föreslagna nya regeln skulle visserligen medföra viss förbättring för t. ex. studerande, men utskottet finner inte att sådana fördelar uppväger de betydande nackdelarna med förslaget. Då detta dessutom skulle medföra icke obetydligt ökade kostnader för försäkringen anser utskottet i likhet med motionärerna att riksdagen bör avslå propositionen i denna del. Med det anförda förutsätter utskottet att regeringen i god tid före den 1 januari 1986 lägger fram förslag som tillgodoser yrkandet i motion 257 (yrk. 2).

dels att utskottet under moment 8 bort hemställa

8. beträffande *föräldrapenning över garantinivån*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:257 yrkande 2 och med

avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Uppdelning av ersättningstiden mellan föräldrarna (mom. 10)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Även frågan" och slutar med "250 (yrk. 1)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att verka för en fördelning av ansvaret för barn och hemarbete mellan föräldrarna såsom ett led i strävandena mot jämlikhet mellan man och kvinna. Båda föräldrarna bör därför förmås utnyttja föräldraledigheten. För att nå detta syfte är det nödvändigt med någon form av obligatorisk uppdelning mellan föräldrarna. En sådan uppdelning skulle enligt utskottets uppfattning även underlätta för en fader, som önskar ta ut föräldraledighet, att hävda sin rätt gentemot arbetsgivaren. De redovisade önskemålen tillgodoses om 60 dagar av ersättningstiden utan överlåtelserätt förbehålls envar av föräldrarna såsom föreslagits i motion 250 yrkande 1. Föräldrarnas möjligheter att fördela föräldraledigheten på för dem ändamålsenligt sätt påverkas inte heller i nämnvärd omfattning av en sådan lösning. Utskottet föreslår därför att möjligheterna till överlåtelse av föräldrapenning begränsas på sätt som angivits i motionen.

dels att utskottet under moment 10 bort hemställa

10. beträffande *uppdelning av ersättningstiden*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 1 och med avslag på propositionen antar följande såsom *Reservantens förslag* betecknade lydelse av i lagförslag 5 intagna 4 kap. 3 § lagen om allmän försäkring.

Utskottets förslag	*Reservantens förslag*
4 kap. 3 §	
Föräldrapenning med – – – – – – – för föräldrarna.	
Vid flerbarnsbörd – – – – – – – det första.	
Om föräldrarna – – – – – – – angivna tiden.	
En förälder – – – – – – – andra styckena.	
En förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan	En förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
till försäkringskassan.	till försäkringskassan. *Avstående kan endast ske med sammanlagt 30 dagar.*

Föräldrapenning utges – – – – – – – fyra år.

8. Ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen (mom. 11)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "motion 250" bort ha följande lydelse:

Vad härefter gäller förslaget om en utbyggnad av föräldraförsäkringen så att föräldrapenning för samtliga 360 dagar kan utgå enligt inkomstbortfallsprincipen delar utskottet den uppfattning som framförts i motionen. En ersättningsnivå motsvarande garantibeloppet fråntar i praktiken många småbarnsföräldrar möjligheten att utnyttja föräldraförsäkringen fullt ut eftersom en ersättning för inkomstbortfallet är en förutsättning för att kunna ta ut föräldraledigheten helt. Speciellt drabbas ensamstående föräldrar och föräldrar i de lägre inkomstlägena. Utskottet förordar därför att även de 90 dagar inom föräldraförsäkringen som f. n. ersätts enligt garantinivån skall ersättas enligt inkomstbortfallsprincipen. Regeringen bör således lägga fram förslag som tillgodoser yrkande 2 i motion 250.

dels att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. beträffande *ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Uttag av kontaktdagar (mom. 14)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad, Barbro Nilsson i Visby (alla m) och Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "En utgångspunkt" och slutar med "och 250 (yrk. 7)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att kontaktdagarna inte bör vara bestämda till ett visst antal per år utan att det totala antalet dagar, 16 stycken, bör kunna tas ut när som helst när barnet är mellan fyra och tolv år. Härigenom skapas en större valfrihet för barnfamiljerna och en möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t. ex. inskolning på daghem eller vid skolstarten. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till motion 253 yrkande 1.

dels att utskottet under moment 14 bort hemställa

14. beträffande *uttag av kontaktdagar*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:253 yrkande 1 och med

avslag på propositionen antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av i lagförslag 5 intagna 4 kap. 12 § lagen om allmän försäkring.

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
4 kap. 12 §	
Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år och enligt 10 § andra stycket under högst *två dagar* per barn *och år*.	Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år och enligt 10 § andra stycket under högst *16 dagar sammanlagt* per barn.

Tillfällig föräldrapenning – – – – – – – sin vård.
Uppbär en – – – – – – – om löneförmånerna.

10. Ökat antal kontaktdagar (mom. 15)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "En utgångspunkt" och slutar med "250 (yrk. 7)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning har föräldrar vid inskolning av barn i förskola eller skola vanligtvis behov av en viss tids sammanhängande ledighet varierande mellan en vecka och 14 dagar. Detta behov har med nuvarande lagstiftning kunnat lösas inom ramen för den särskilda föräldrapenningen. Enligt de föreslagna ändringarna i föräldraförsäkringen kvarstår denna möjlighet endast för barn under fyra år. De föreslagna två kontaktdagarna för barn mellan fyra och tolv år anser utskottet inte fylla behovet i fråga. När det gäller barn med särskilda behov, t. ex. handikappade barn och invandrarbarn, ter det sig än mer angeläget att dagantalet ökas. Utskottet biträder därför det i motion 250 yrkande 7 framförda förslaget om rätt till tillfällig föräldrapenning under sju dagar för de nämnda ändamålen när det gäller barn under åtta år. Dispensmöjlighet bör också finnas vad avser dagantal och åldersgräns för barn med speciella behov. Regeringen bör skyndsamt lägga fram förslag om ett ökat antal kontaktdagar i enlighet med det anförda så att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 1986.

dels att utskottet under moment 15 bort hemställa

15. beträffande *ökat antal kontaktdagar*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Tillfällig föräldrapenning vid föräldrautbildning för föräldrar till handikappade barn (mom. 16)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 18 med "Vad gäller" och slutar på s. 19 med "anses besvarad" bort ha följande lydelse:

I motion 250 (yrk. 6) aktualiseras frågan om rätt till tillfällig föräldrapenning när förälder inhämtar information och färdigheter för att ge handikappade barn en riktig omvårdnad. Enligt utskottets mening löser de två s. k. kontaktdagarna per år som kan användas för detta ändamål bara delvis problemet. Utskottet anser därför att föräldrar till handikappade barn bör ges möjlighet att uppbära tillfällig föräldrapenning vid deltagande i verksamheter som har till syfte att ge föräldrarna information och färdigheter för att ge det handikappade barnet en riktig omvårdnad. Regeringen bör därför snarast lägga fram förslag som tillgodoser yrkande 6 i motion 250.

dels att utskottet under moment 16 bort hemställa

16. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid föräldrautbildning för föräldrar till handikappade barn*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälsovård m. m. i privat regi (mom. 17)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad, Barbro Nilsson i Visby (alla m) och Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "257 (yrk. 4)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 257 (yrk. 4) att föräldrar som avstår från förvärvsarbete för besök i förskola, fritidshem eller förebyggande barnhälsovård skall ha rätt att använda kontaktdagarna även i de fall barnomsorgen eller barnhälsovården ges i privat regi. Det finns ingen anledning att diskriminera föräldrar och barn som söker omsorg och vård i den privata sektorn. Sådan diskriminering förekommer emellertid på flera ställen i den här aktuella lagstiftningen. I likhet med motionärerna anser utskottet att hela den aktuella lagtexten bör ses över i syfte att eliminera all diskriminering av enskild verksamhet. En sådan översyn bör ankomma på regeringen och förslag till reviderad lagtext föreläggas riksdagen i god tid före den 1 januari 1986. Detta bör ges regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 257 (yrk. 4).

dels att utskottet under moment 17 bort hemställa

17. beträffande *tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälso-*

vård m. m. i privat regi
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:257 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Övergångsbestämmelserna (mom. 18)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad, Barbro Nilsson i Visby (alla m) och Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Utskottet kan" och slutar på s. 20 med "och 253 (yrk. 1)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de invändningar som framförts i motion 257 mot propositionens förslag till övergångsbestämmelser när det gäller uttag av föräldrapenningförmåner, som förvärvats före de nya bestämmelsernas ikraftträdande, är befogade. Propositionens förslag innebär en retroaktiv begränsning av möjligheten till uttag av resterande dagar. Utskottet föreslår därför att de nya reglerna om uttag av föräldrapenning fram till dess barnet fyllt fyra år endast skall gälla för barn som föds eller tas emot för adoption under år 1986 eller senare.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionen och avstyrker propositionen i motsvarande del. Motion 253 (yrk. 2) blir härigenom tillgodosedd.

dels att utskottet under moment 18 bort hemställa

18. beträffande *övergångsbestämmelser*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:257 yrkande 1 och med anledning av motion 1984/85:253 yrkande 2 antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagförslag 5.

Utskottets förslag

3. I fråga om föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 11 §§ i deras lydelse före den 1 januari 1986 som inte har tagits ut före ikraftträdandet tillämpas bestämmelserna om föräldrapenning i den nya lagen. Såvitt gäller barn födda före *utgången av år 1983* får uttag av föräldrapenning ske *intill utgången av år 1987* utan hinder av bestämmelserna i 4 kap. 3 § sista stycket. Motsvarande gäller i fråga om adoptivbarn om föräldrarna fått barnet i sin vård före *utgången av år 1983*. Föräldrapenning får dock ut-

Reservanternas förslag

3. I fråga om föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 11 §§ i deras lydelse före den 1 januari 1986 som inte har tagits ut före ikraftträdandet tillämpas bestämmelserna om föräldrapenning i den nya lagen. Såvitt gäller barn födda före *ikraftträdandet* får uttag av föräldrapenning ske *enligt äldre bestämmelser* utan hinder av bestämmelserna i 4 kap. 3 § sista stycket. Motsvarande gäller i fråga om adoptivbarn om föräldrarna fått barnet i sin vård före *ikraftträdandet*. Föräldrapenning får dock utges längst till

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
ges längst till dess barnet uppnått åtta års ålder eller till den senare tidpunkt då barnet avslutat det första skolåret. 4 kap. 11 § andra stycket i dess äldre lydelse skall även fortsättningsvis tillämpas vid uttag av föräldrapenning för barn födda något av åren 1978 eller 1979.	dess barnet uppnått åtta års ålder eller till den senare tidpunkt då barnet avslutat det första skolåret. 4 kap. 11 § andra stycket i dess äldre lydelse skall även fortsättningsvis tillämpas vid uttag av föräldrapenning för barn födda något av åren 1978 eller 1979.

14. Sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet (mom. 21)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 254 (yrk. 3)" bort ha följande lydelse:

Nuvarande föreskrifter om rätt att behålla tidigare sjukpenninggrundande inkomst för förälder som är helt eller delvis ledig för vård av barn som inte uppnått ett och ett halvt års ålder motsvaras av en rätt att vara ledig från arbetet under samma tid. Såsom motionärerna framhållit skulle – med hänsyn till att barnomsorgen fortfarande är otillräckligt utbyggd – den föreslagna ändringen i synnerhet gå ut över kvinnornas försäkringsskydd och därigenom motverka de jämställdhetssträvanden som är ett av syftena bakom föräldraförsäkringen. Någon inskränkning i nuvarande bestämmelser om försäkringsskyddet i samband med barns födelse är enligt utskottets uppfattning inte befogad. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till yrkande 3 i motion 250 och avstyrker propositionen i motsvarande del.

dels att utskottet under moment 21 bort hemställa

21. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:250 yrkande 3 och med avslag på propositionen
dels avslår i utskottets lagförslag 5 framlagda förslag till ny lydelse av 3 kap. 5 § lagen om allmän försäkring,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård (mom. 23)

Sven Aspling, Doris Håvik, Börje Nilsson, Ulla Johansson, Ingegerd Elm, Inger Hestvik och Monica Andersson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "begränsade sjukhjälpstiden" bort ha följande lydelse:

Såsom ovan nämnts ger nuvarande bestämmelser i AFL möjlighet att göra samma avdrag på föräldrapenningen som på sjukpenningen för sådan ersättning som betalats ut från försäkringen för sjukhusvård. Att denna

möjlighet i praktiken inte utnyttjats har sitt ursprung i tillämpningsföreskrifter som riksförsäkringsverket i samband med tillkomsten av lagen om allmän försäkring år 1962 utfärdade till de dåvarande bestämmelserna om sjukpenning vid barnsbörd. Försäkringen gav vid den tiden ett begränsat ekonomiskt skydd mot inkomstbortfall när nyblivna föräldrar önskade vara lediga i samband med ett barns födelse. Det fanns därför starka sociala skäl för att underlåta att göra avdrag för förlossningsvården på kvinnans sjukpenning. Det ekonomiska stödet till nyblivna föräldrar har därefter radikalt förbättrats genom tillkomsten av föräldraförsäkringen och den successiva utbyggnaden av denna. I förhållande till de sammanlagda föräldrapenningförmåner som numera kan utgå med anledning av att ett barn föds ter sig det föreslagna avdraget om högst 45 kr. per dag under en kortare sjukhusvistelse som rimligt, i synnerhet om man tar i beaktande att beloppet ungefärligen motsvarar inbesparade kostnader i hemmet för modern och barnet.

Sociala hänsynstaganden präglar också propositionens förslag genom att avdraget över huvud taget inte berör hemarbetande kvinnor och är avtrappat för kvinnor med låg egen inkomst. Först när kvinnans årsinkomst uppgår till 54 600 kr. verkställs ett avdrag fullt ut.

I propositionen har åberopats som skäl för att avdrag för ersättning för sjukhusvård fortsättningsvis bör göras även på föräldrapenningen att det inte är motiverat att ha skilda regler för sjukhusvård på grund av sjukdom och motsvarande sjukhusvård i samband med förlossning. Eftersom det skäl som främst åberopats mot ett avdrag är att man frångår principen om en fri mödra- och förlossningsvård finns det anledning att närmare utveckla propositionens skäl för att ett avdrag bör göras. Utskottet har ovan på s. 8 återgett några domar från försäkringsöverdomstolen, i vilka det slagits fast att vissa graviditetskomplikationer bör jämställas med sjukdom och följaktligen berättiga till sjukpenning. Om en kvinna i sådana fall eller i andra fall av komplikationer under graviditeten måste vårdas på sjukhus får hon – i likhet med andra försäkrade som får sjukhusvård – vidkännas ett avdrag på sjukpenningen. Detsamma är förhållandet om komplikationer tillstöter i samband med förlossningen och hon till följd därav blir sjukskriven under en viss tid. Endast i de fall graviditeten och förlossningen är normala har kvinnan sålunda fri mödra- och förlossningsvård på sjukhuset eftersom avdrag då inte görs på föräldrapenningen. Även utskottet finner denna skillnad omotiverad.

Ett annat skäl som åberopats mot att ett avdrag på föräldrapenningen skall göras vid sjukhusvård är att detta skulle innebära en ytterligare ekonomisk börda för barnfamiljerna. De besparingar på försäkringen som följer av att man inför samma regler för avdrag vid sjukhusvård inom föräldraförsäkringen som inom sjukpenningförsäkringen kommer emellertid barnfamiljerna till godo genom att föräldraförsäkringen samtidigt kan byggas ut och förbättras till en motsvarande kostnad. Som exempel kan nämnas att kostnaderna för den tillfälliga föräldrapenningen för sjuka, handikappade

eller psykiskt utvecklingsstörda barn mellan 12 och 16 år som har särskilda behov av tillsyn och vård vid sjukdom m. m. ungefärligen motsvarar de besparingar som kan göras genom ett avdrag på föräldrapenning vid sjukhusvård. Eftersom det i det rådande ekonomiska läget är svårt att genomföra angelägna förbättringar av försäkringen på annat sätt än genom omprioriteringar inom systemet måste propositionens förslag också bedömas mot denna bakgrund.

Kritik har slutligen riktats mot förslaget för att det framlagts på ett något "försåtligt sätt" och inte fått en tillräckligt framskjuten ställning i propositionen. Det borde också ha underkastats sedvanlig remissbehandling. Utskottet vill bestämt avvisa denna kritik. Förslaget har, liksom andra förslag i propositionen, presenterats i ett särskilt inramat fält (s. 91), och kommenterats i såväl den allmänna motiveringen (s. 92) som i specialmotiveringen (s. 130). Riksförsäkringsverkets påpekande under remissbehandlingen om att vid tillämpningen av föräldraförsäkringens bestämmelser behövdes ett klargörande av om avdrag på föräldrapenningen skulle ske har också redovisats (s. 151). För den som är någorlunda insatt i försäkringssystemets regler borde det inte föreligga någon tveksamhet om förslagets innebörd, nämligen att förvärvsarbetande kvinnor med inkomst över en viss nivå får vidkännas ett avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård. Däremot är den presentation av förslaget som förekommit i massmedia, nämligen att en "BB-avgift" föreslås, missvisande eftersom det inte är fråga om en generell förlossningsvårdsavgift som kvinnorna skall betala till sjukhuset.

Såvitt gäller påståendet om att förslaget inte underkastats sedvanlig remissbehandling torde det höra till vanligheten att påpekanden under remissbehandlingen av ett utredningsbetänkande beaktas och övervägs i samband med beredningen av en proposition utan ytterligare remissomgång. Så har också varit fallet med den förevarande propositionen. Det nu aktuella förslaget innebär dessutom endast att den praktiska tillämpningen anpassas till de lagregler som redan finns men att reglerna samtidigt mjukas upp och förtydligas.

Utskottet anser på grund av det anförda att propositionens förslag är väl underbyggt och bör genomföras. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna 250 (yrk. 10), 252 (yrk. 2), 253 (yrk. 4) och 257 (yrk. 5).

dels att utskottet under moment 23 bort hemställa

23. beträffande *avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård*
att riksdagen vid bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1984/85:250 yrkande 10, 1984/85:252 yrkande 2, 1984/85:253 yrkande 4 och 1984/85:257 yrkande 5 antar följande såsom *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av i lagförslag 5 intagna 4 kap. 8 § lagen om allmän försäkring.

Utskottets förslag	*Reservanternas förslag*
4 kap. 8 §	
Föräldrapenning får utges med belopp som motsvarar hel, halv eller fjärdedels garantinivå när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.	
Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket skall *inte* tillämpas på föräldrapenning.	Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket skall *också* tillämpas på föräldrapenning. *Hel föräldrapenning vid sjukhusvård utges dock alltid med lägst 48 kronor om dagen.*

16. Hemmamakeförsäkring (mom. 24)

Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby (båda m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 27 med "Såsom framhållits" och slutar på s. 28 med "motion 256" bort ha följande lydelse:

Även om hemmamakeförsäkringen utgör ett udda inslag i sjukpenningförsäkringen anser utskottet att den har sitt berättigande och att den bör bibehållas i sin nuvarande omfattning. Enligt utskottets mening skulle det dessutom vara önskvärt att höja försäkringens grundbelopp men detta är av statsfinansiella skäl inte möjligt f. n. Den obligatoriska försäkringen bör därför kompletteras med en förbättrad frivillig försäkring upp till ett belopp som motsvarar föräldraförsäkringens garantinivå. Eftersom utskottets förslag om att hemmamakeförsäkringen skall behållas leder till en omfattande omarbetning av lagförslag 5 i bilagan bör regeringen i god tid före förslagets ikraftträdande den 1 januari 1986 lägga fram ett nytt lagförslag.

dels att utskottet under moment 24 bort hemställa

24. beträffande *hemmamakeförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:256 o... med avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Hemmamakeförsäkring och införande av en grundsjukpenning (mom. 24 och 26)

Elis Andersson, Karin Israelsson och Gunhild Bolander (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 27 med "Såsom framhållits" och slutar på s. 28 med "motion 256" och den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "252 (yrk. 4)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är både de hemarbetande och andra grupper med låg eller ingen inkomst missgynnade in... sjukförsäkringen. Dessa grupper saknar nämligen den ekonomiska grundtrygghet vid sjukdom som borde vara

en självklar rättighet för alla. Mot denna bakgrund kan utskottet inte ställa sig bakom regeringens förslag att avveckla hemmamakeförsäkringen. Tvärtom anser utskottet att grundtryggheten i sjukförsäkringen bör utvidgas till att omfatta alla försäkrade som saknar eller har mycket låg inkomst. För samtliga dessa försäkrade bör enligt utskottets mening en grundsjukpenning utgå inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen med belopp motsvarande garantinivån inom föräldraförsäkringen, dvs. f. n. 48 kr. Regeringen bör därför i god tid före den 1 januari 1986 lägga fram förslag om ett bibehållande av hemmamakeförsäkringen och en utvidgad grundsjukpenning inom den obligatoriska försäkringen i enlighet med det anförda.

dels att utskottet under momenten 24 och 26 bort hemställa

24. beträffande *hemmamakeförsäkringen*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:256 och med avslag på propositionen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. beträffande *införande av en grundsjukpenning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:252 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare (mom. 27)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad, Barbro Nilsson i Visby (alla m) och Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Sjukpenningkommittén har" och slutar med "257 (yrk. 6)" bort ha följande lydelse:

Sjukpenningkommittén har prövat olika alternativ till förändringar av bestämmelserna om beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare. Kommitténs majoritet har funnit att ett bättre utnyttjande av nuvarande möjligheter att t. ex. lägga en jämförelselön till grund i fall av uppbyggnad av en rörelse eller i fall av stark skuldbelastning skulle avhjälpa en del av de skevheter som finns i dag. I en reservation till kommitténs betänkande förordas däremot att man, i stället för dagens system med en beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten med i princip utgångspunkt från taxerad inkomst, inför en ordning där användandet av jämförelselön blir huvudregel. För att den nya metoden skall bli lätthanterlig förordas samtidigt en avsevärd grad av schablonisering. I reservationen förordas också att underlaget för egenföretagares sjukförsäkringsavgift skall vara registrerad sjukpenninggrundande inkomst för att få överensstämmelse mellan avgift och förmån.

Enligt utskottets mening bör ett system med jämförelselön enligt den i den nämnda reservationen föreslagna utformningen införas, och regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag till ändrad lagstiftning i frågan. Vad

utskottet med bifall till motion 1984/85:257 yrkande 6 således anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 27 bort hemställa

27. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:257 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Grundsjukpenning och frivillig försäkring för egenföretagare (mom. 28)

Elis Andersson, Karin Israelsson och Gunhild Bolander (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "biträda motionsförslaget" bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion 252 har de nuvarande reglerna för sjukförsäkringen för egenföretagare på flera punkter allvarliga brister. Bl. a. har försäkringskassorna ofta stora svårigheter att fastställa en rättvis och i förhållande till arbetsinsatsen rimlig sjukersättning. Vidare har avgiftssystemet ogynnsamma konsekvenser för egenföretagare eftersom de kan få sin sjukersättning sänkt till en nivå som ligger långt under den avgiftsgrundande inkomsten i de fall de har inkomster som är högre än vad som anses normalt inom branschen. Dessutom omgärdas egenföretagarnas sjukförsäkring av en omfattande byråkrati. Utskottet delar därför den uppfattning som förs fram i motionen om att sjukförsäkringen bör reformeras så att alla egenföretagare tillförsäkras en ekonomisk grundtrygghet vid sjukdom samt att de därutöver får möjlighet att teckna frivillig tilläggsförsäkring. Fördelarna med en sådan allmän grundtrygghet med rätt till frivillig tilläggsförsäkring är enligt utskottets mening betydande. Egenföretagarna får härigenom förmåner som motsvarar erlagda avgifter, och vidare skapar den frivilliga tilläggsförsäkringen en ekonomisk trygghet som den nuvarande obligatoriska sjukförsäkringen saknar. Dessutom blir egenföretagarnas sjukförsäkring med en ekonomisk grundtrygghet som är lika för alla enkel att administrera. Regeringen bör därför framlägga förslag till sjukförsäkringssystem för egenföretagare i enlighet med vad som begärts i motion 252 yrkande 5.

dels att utskottet under moment 28 bort hemställa

28. beträffande *grundsjukpenning och frivillig försäkring för egenföretagare*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:252 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Sjukpenning m. m. vid deltidsarbete (mom. 29)

Nils Carlshamre (m), Elis Andersson (c), Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Gunhild Bolander (c), Barbro Nilsson i Visby (m) och Kenth Skårvik (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "är erforderlig" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har redan under våren 1983 begärt en fortsatt utredning av frågan om kompensationsnivån inom sjukpenningförsäkringen för vissa deltids- och delårsanställda. Trots detta har någon utredning fortfarande inte kommit till stånd. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen ånyo bör begära fortsatt utredning av frågan. Vad utskottet således med bifall till motion 253 yrkande 3 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 29 bort hemställa

29. beträffande *sjukpenning m. m. vid deltidsarbete*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:253 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anför beträffande *höjning av garantinivån* (mom. 9):

I motion 257 (yrk. 3) föreslås höjning av garantinivån från 48 till 55 kr. Sedan beloppet 55 kr. framräknades som nödvändigt för att återställa garantinivåns ursprungliga realvärde har emellertid detta värde ytterligare urgröpts av inflationen. I motion 1984/85:2691 (motivering i motion 2689) föreslår moderata samlingspartiet därför en höjning av garantinivån till 60 kr. I avvaktan på detta förslags behandling i utskottet och riksdagen avstår vi nu från att yrka bifall till motion 257 (yrk. 3).

1 Förslag till *Bilaga*

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring[1]

dels att 3 kap. 5 och 9 §§ samt 4 kap. 8–10 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 kap. 9 a § samt 4 kap. 8 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	3 kap.
	5 §[2]
Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas	
a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,	
b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, samt	
c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden.	
Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän trettio dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då sjukpenningförsäkring enligt 1 § andra stycket skall upphöra på grund av att den försäkrades make eller någon med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.	
Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b) eller c) sänkas under tid då den försäkrade	
1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander, *eller*	1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

[1] Lagen omtryckt 1982:120.
[2] Senaste lydelse 1984:315.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	2. bedriver studier, för vilka han uppbär timersättning enligt förordningen (1976:327) om timersättning vid grundutbildning för vuxna,
2. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning.	3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,
	4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför.

Om den försäkrade i fall som avses i tredje stycket 1) bedriver studier som beräknas pågå minst sex månader, skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

9 § första och andra styckena	9 §
Försäkrad kvinna har rätt till havandeskapspenning, om havandeskap har satt ned hennes förmåga att utföra uppgifterna i sitt förvärvsarbete med minst hälften och hon inte kan omplaceras till annat mindre ansträngande arbete enligt bestämmelserna i 12 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. *Havandeskapspenning utgår för varje dag som nedsättningen består, dock tidigast från och med den sextionde dagen och längst till och med den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.*	*En* försäkrad kvinna har rätt till havandeskapspenning, om havandeskap har satt ned hennes förmåga att utföra uppgifterna i sitt förvärvsarbete med minst hälften och hon inte kan omplaceras till annat mindre ansträngande arbete enligt bestämmelserna i 12 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.
	En kvinna har även rätt till havandeskapspenning om hon inte får sysselsättas i sitt förvärvsarbete på grund av en föreskrift om förbud mot arbete under havandeskap, som har meddelats med stöd av 3 kap. 16 § arbetsmiljölagen (1977:1160), och hon inte kan omplaceras till annat arbete enligt bestämmelserna i 12 § lagen om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.
	Havandeskapspenning utges i fall som avses i första stycket för varje dag som nedsättningen består, dock tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	för barnets födelse, och i fall som avses i andra stycket för varje dag som förbudet gäller. Havandeskapspenning utges längst till och med den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.
Havandeskapspenning *utgår* med belopp som motsvarar kvinnans sjukpenning enligt 4 §.	Havandeskapspenning *utges* med belopp som motsvarar kvinnans sjukpenning enligt 4 §.
9 § tredje-femte styckena	9 a §
Kvinna som önskar erhålla havandeskapspenning skall göra ansökan därom. *Till ansökan skall fogas läkarintyg om kvinnans möjligheter att utföra sina arbetsuppgifter. Allmän försäkringskassa* får påfordra att *kvinnans* rätt till havandeskapspenning *styrkes genom* utlåtande av *hennes* arbetsgivare.	*En* kvinna som önskar erhålla havandeskapspenning skall göra ansökan därom. *Den allmänna försäkringskassan* får påfordra att *kvinnan till stöd för sin* rätt till havandeskapspenning *inger* utlåtande av *sin* arbetsgivare *samt läkarutlåtande.*
I *beslut* om havandeskapspenning skall anges under vilken tid ersättning kan *utgå*.	I *beslutet* om havandeskapspenning skall anges under vilken tid ersättning kan *utges*.
Vad i lag eller annan författning *föreskrives* om sjukpenning gäller i fråga om havandeskapspenning. Havandeskapspenning *utgår ej* i den mån kvinnan för samma tid uppbär sjukpenning.	Vad i lag eller annan författning *föreskrivs* om sjukpenning gäller i fråga om havandeskapspenning *med undantag av bestämmelserna om karenstid i 11 §*. Havandeskapspenning *utges inte* i den mån kvinnan för samma tid uppbär sjukpenning.
4 kap.	
8 §	
Förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn *om barnet ej* har fyllt tolv år *och* föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med	*En* förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn *som inte* har fyllt tolv år, *om* föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med
1. sjukdom eller smitta hos barnet,	
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,	
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård.	3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
	4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om föräldrapenning för tillfällig vård av barn.
Rätt till föräldrapenning enligt första stycket tillkommer även fader	Rätt till föräldrapenning enligt första stycket tillkommer även *en*

Nuvarande lydelse

som *för biträde i hemmet eller för vård av barn avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse.*

Utskottets förslag

fader som *avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år.*

Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av denna paragraf, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn får utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.

8 a §

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn kan utges för vård av ett barn som fyllt tolv men inte sexton år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård. För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet skall läkarutlåtande inges.

Föräldrapenning enligt första stycket utges om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 8 § första stycket. Bestämmelserna i 8 § tredje och fjärde styckena skall också tillämpas. För vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § utges dock inte sådan föräldrapenning.

Den allmänna försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna enligt första stycket föreligger. Ett sådant beslut är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som har lagts till grund för beslutet ändras.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
9 §	
Föräldrapenning *utgår* enligt 8 § första stycket under högst sextio dagar per barn och år för föräldrarna sammanlagt och enligt 8 § andra stycket under högst tio dagar *i samband med barns födelse.*	Föräldrapenning *utges* enligt 8 § första stycket *och 8 a §* under högst sextio dagar per barn och år för föräldrarna sammanlagt och enligt 8 § andra stycket under högst tio dagar *per barn.* *Föräldrapenning enligt 8 § andra stycket utges längst till sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.*
10 §	
Föräldrapenning enligt 8 § *utgår* med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §. Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket och 15 § *äga motsvarande tillämpning* på föräldrapenning *enligt 8 §.*	Föräldrapenning enligt 8 *och 8 a §§ utges* med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §. Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket och 15 § *tillämpas även* på föräldrapenning *som här avses.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

2 Förslag till
Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 17 a § studiestödslagen (1973:349)[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 kap.
	17 a §
Studerande har rätt att behålla vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel vid	
1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. 8 och 9 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till föräldrapenning,	1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. 8, *8 a* och 9 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till föräldrapenning,
2. ledighet under en dag under ett kalenderår för besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken den studerandes barn deltar,	
3. ledighet för fullgörande av uppdrag i elevorganisation under sammanlagt högst tio dagar under ett kalenderår och	
4. kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt.	
Utgår föräldrapenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i föräldrapenning för samma tid.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

[1] Lagen omtryckt 1981:579.

3 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.[1]

dels att 5–7 och 12 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 12 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

5 §[2]

Som villkor för rätt till ledighet gäller, att arbetstagaren vid ledighetens början varit anställd hos arbetsgivaren antingen de senaste sex månaderna eller sammanlagt minst tolv månader under de senaste två åren. Vid beräkningen av anställningstid tillämpas 3 § första stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Det i första stycket angivna villkoret gäller ej för rätt till ledighet under tid, då arbetstagaren uppbär

1. föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring,	1. föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 *och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag.

Villkoret gäller ej heller för rätt till ledighet som avses i 4 § andra stycket.

6 §

Ledighet får delas upp på högst två perioder för varje kalenderår. Berör ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring eller uppbär särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.	Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 *och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring eller uppbär särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.

7 §

Arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet skall, om ej annat föreskrivs i andra stycket, anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det ej kan ske, så snart som möjligt. I samband med anmälan skall arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är avsedd att pågå.

[1] Lagen omtryckt 1979:645.

[2] Senaste lydelse 1982:91.

Nuvarande lydelse

Ledighet under tid då arbetstagaren avser att uppbära föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 § lagen (1962:381) om allmän försäkring eller avser att uppbära särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag skall anmälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Föranleds ledigheten av sjukdom eller smitta gäller dock ej någon anmälningstid.

12 § första stycket

En kvinnlig arbetstagare, som på grund av havandeskap inte kan utföra fysiskt påfrestande arbetsuppgifter, har rätt att bli omplacerad till ett mindre ansträngande arbete med bibehållna anställningsförmåner. Detta gäller dock endast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse *och under förutsättning att det skäligen kan krävas att arbetsgivaren bereder kvinnan annat arbete hos sig.*

12 § andra stycket

Den som vill utnyttja sin rätt till omplacering enligt *första stycket*, skall anmäla detta till arbetsgivaren *minst en månad i förväg. Arbetsgivaren skall därefter* lämna besked om möjligheten till omplacering så snart det kan ske.

Föreslagen lydelse

Ledighet under tid då arbetstagaren avser att uppbära föräldrapenning för tillfällig vård av barn enligt 4 kap. 8 *och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring eller avser att uppbära särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag skall anmälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Föranleds ledigheten av sjukdom eller smitta gäller dock ej någon anmälningstid.

12 §

Får en kvinnlig arbetstagare inte sysselsättas i sitt arbete på grund av en föreskrift om förbud mot arbete under havandeskap, som har meddelats med stöd av 3 kap. 16 § arbetsmiljölagen (1977:1160), har hon rätt att bli omplacerad till ett annat arbete med bibehållna anställningsförmåner.

En kvinnlig arbetstagare, som på grund av havandeskap inte kan utföra fysiskt påfrestande arbetsuppgifter, har rätt att bli omplacerad till ett mindre ansträngande arbete med bibehållna anställningsförmåner. Detta gäller dock endast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Rätt till omplacering föreligger endast om det skäligen kan krävas att arbetsgivaren bereder kvinnan annat arbete hos sig.

12 a §

Den som vill utnyttja sin rätt till omplacering enligt *12 §* skall anmäla detta till arbetsgivaren. *Föranleds omplaceringsbehovet av att kvinnan på grund av havandeskap inte kan utföra fysiskt påfrestande arbetsuppgifter, skall anmälan göras minst en månad i förväg. I övriga fall skall anmälan göras så snart det kan ske.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Sedan anmälan har gjorts skall arbetsgivaren lämna besked om möjligheten till omplacering så snart det kan ske.
	Har i fall som avses i 12 § första stycket omplacering inte kunnat ske, skall arbetsgivaren fortlöpande pröva möjligheten till omplacering. Uppkommer därvid möjlighet till en omplacering som bedöms kunna avse minst en månad, skall arbetsgivaren erbjuda kvinnan arbetet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

4 Förslag till
Lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977:480) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §[1]	
Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om	
1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,	
2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. dels under tid för vilken föräldrapenning *utgår* enligt 4 kap. 2 och 7 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring i den mån frånvaron icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken föräldrapenning för tillfällig vård av barn *utgår* enligt 4 kap. 8 § samma lag,	2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. *dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 §* lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning *utges* enligt 4 kap. 2 och 7 §§ *samma lag,* i den mån frånvaron icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken föräldrapenning för tillfällig vård av barn *utges* enligt 4 kap. 8 *och 8 a §§* samma lag,
3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning år smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller timstudiestöd, inkomstbidrag eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941:967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar, eller	
6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han har fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar.	

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet

[1] Senaste lydelse 1978:411.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985. Den nya bestämmelsen om semesterlönegrundande frånvaro i samband med havandeskapspenning tillämpas endast på frånvaro som har inträffat efter ikraftträdandet.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring[1]

dels att övergångsbestämmelserna till lagen (1977:630), lagen (1979:644), lagen (1979:1164) och lagen (1980:125) om ändring i nämnda lag skall upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 12 §, 3 kap. 1, 3–5, 10 och 11 §§, 4 kap., 20 kap. 2 § och 21 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 4 kap. 1 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 21 kap. 3 §, av nedan angivna lydelse,

dels att övergångsbestämmelserna till lagen (1973:465) om ändring i nämnda lag skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
2 kap.	
12 §	
För tid efter ingången av den månad varunder *försäkrad* fyllt *sjuttio* år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag, *må* ersättning för sjukhusvård *utgå* för högst *trehundrasextiofem* dagar. Vad nu sagts *äger motsvarande tillämpning* för tid, varunder den försäkrade åtnjuter hel förtidspension och skall med sådan tid jämställas efterföljande tid, därest förtidspensionen upphört att *utgå* med månaden näst före den, varunder den försäkrade börjat åtnjuta hel ålderspension.	För tid efter ingången av den månad varunder *den försäkrade* fyllt *70* år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag, *får* ersättning för sjukhusvård *på grund av sjukdom utges* för högst *365* dagar. Vad nu sagts *tillämpas även* för tid, varunder den försäkrade åtnjuter hel förtidspension, och skall med sådan tid jämställas efterföljande tid, därest förtidspensionen upphört att *utges* med månaden näst före den, varunder den försäkrade börjat åtnjuta hel ålderspension.

Vad i första stycket stadgas med avseende på förtidspension äger motsvarande tillämpning där den försäkrade skulle hava kommit i åtnjutande av sådan pension, om han varit svensk medborgare.

3 kap.

1 §

Hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad äger enligt vad nedan sägs rätt till sjukpenning, om hans sjukpenninggrundande inkomst uppgår till minst sextusen kronor.

Försäkrad, som är inskriven i allmän försäkringskassa men som icke har sjukpenninggrundande inkomst uppgående till sextusen kronor, skall ändå vara berättigad till sjukpenning enligt vad nedan sägs, förutsatt att han är gift och stadigvarande sam-

[1] Lagen omtryckt 1982:120.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
manbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till honom eller hans make eller med någon, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn.	
3 §	
Försäkrad, som åtnjuter hel förtidspension enligt denna lag eller åtnjutit sådan pension under månaden närmast före den, varunder han börjat åtnjuta hel ålderspension, har ej rätt till sjukpenning. För tid efter ingången av den månad, varunder försäkrad fyllt sjuttio år eller dessförinnan börjat åtnjuta hel ålderspension enligt denna lag, må sjukpenning utgå för högst etthundraåttio dagar.	
Ej må försäkrad på grund av vad i 1 § andra stycket stadgas uppbära sjukpenning för tid efter den månad varunder han fyller sextiofem år.	
4 §[2]	
Hel sjukpenning utgör för dag *nittio* procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med *trehundrasextiofem*. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela krontal. *För försäkrad som avses i 1 § andra stycket utgör hel sjukpenning åtta kronor för dag.*	Hel sjukpenning utgör för dag *90* procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med *365*. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela krontal.
För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård skall sjukpenningen minskas med 45 kronor, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela krontal. *Sjukpenningen vid sjukhusvård skall dock alltid utgå med lägst åtta kronor.*	För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård skall sjukpenningen minskas med 45 kronor, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela krontal.
5 §[3]	
Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § *första stycket* skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande in-	Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten

[2] Senaste lydelse 1984:686.

[3] Lydelse enligt lagförslag 1.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
komsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas	är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, samt

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän *trettio* dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit *eller, i fall då sjukpenningförsäkring enligt 1 § andra stycket skall upphöra på grund av att den försäkrades make eller någon med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.*	Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän *30* dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Den fastställda sjukpenninggrundade inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b) eller c) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. bedriver studier, för vilka han uppbär timersättning enligt förordningen (1976:327) om timersättning vid grundutbildning för vuxna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför.	4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,
	5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

Om den försäkrade i fall som avses i tredje stycket 1) bedriver studier som beräknas pågå minst sex månader, skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

10 §

För den dag då sjukdomsfallet inträffade utgår sjukpenning endast om den försäkrade på grund av sjukdomen gått miste om dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd eller sjukperioden börjar inom tjugu dagar efter föregående sjukperiods slut.

Varar sjukperioden högst sex dagar utöver den dag då sjukdomsfallet inträffade, utgår sjukpenning för dag, då den försäkrade icke skulle hava utfört förvärvsarbete i sin huvudsakliga sysselsättning, endast i den mån antalet sådana dagar, den dag då sjukdomsfallet inträffade oräknad, överstiger två.

Utan hinder av andra stycket utgår

a) sjukpenning för semesterdag;

b) sjukpenning till försäkrad som vid sjukperiodens början äger uppbära dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;	b) sjukpenning till försäkrad som vid sjukperiodens början äger uppbära dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.
c) sjukpenning till försäkrad, som avses i 1 § andra stycket.	

Sjukpenning må ej utgivas för tid, innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos den allmänna försäkringskassan, där ej hinder mött för sådan anmälan eller eljest särskilda skäl föranleda att sjukpenning bör utgå.

Såsom sjukperiod anses tid, varunder försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §.

11 §

Om en försäkrad gör anmälan till den allmänna försäkringskassan skall *i fråga om sjukperioder, som börjar efter nästa månadsskifte,* sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete inte utgå för de första *tre, trettiotre* eller *nittiotre* dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid). I fråga om sådan sjukpenning tillämpas inte 10 § första-tredje styckena. Vid beräkning av karenstid skall, om en	Om en försäkrad gör anmälan till den allmänna försäkringskassan skall sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete inte utgå för de första *3* eller *30* dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid). I fråga om sådan sjukpenning tillämpas inte 10 § första-tredje styckena. Vid beräkning av karenstid skall, om en sjukperiod börjar inom *20* dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perio-

Nuvarande lydelse

sjukperiod börjar inom *tjugu* dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod.

En försäkrad, som gjort anmälan enligt första stycket, får övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, om han *har god hälsa och ej* har fyllt *femtiofem* år. En sådan ändring skall *gälla från och med månaden närmast* efter den, då framställningen gjordes hos kassan, men får ej tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen blivit gällande.

I fråga om försäkring med karenstid skall vid tillämpning av 5 § andra stycket första punkten den i sagda punkt angivna tiden trettio dagar ökas med det antal dagar som svarar mot den valda karenstiden.

Utskottets förslag

derna anses såsom en sjukperiod.

En försäkrad, som gjort anmälan enligt första stycket, får övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, om han *inte* har fyllt *55* år. En sådan ändring skall *bli gällande 30 dagar* efter den, då framställningen gjordes hos kassan, men får ej tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen blivit gällande.

Om föräldrapenning

Försäkrad förälder som är inskriven hos allmän försäkringskassa har rätt till föräldrapenning enligt detta kapitel.

Föräldrapenning utgår ej för tid då föräldern förvärvsarbetar.

Föräldrapenning utgår för vård av barn endast om barnet är bosatt här i riket.

Vid adoption av barn får barnet anses bosatt i riket om de blivande adoptivföräldrarna *äro* bosatta i riket.

Föräldrapenning i samband med barns födelse utgår under högst etthundraåttio dagar sammanlagt för föräldrarna.

Moder har rätt till föräldrapenning tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. För tiden efter barnets födelse är den av föräldrarna som till huvudsaklig del vårdar barn-

Om föräldrapenningförmåner

4 kap.

1 §

En försäkrad förälder som är inskriven hos allmän försäkringskassa har rätt till föräldrapenning *och tillfällig föräldrapenning (föräldrapenningförmåner)* enligt detta kapitel.

Föräldrapenningförmåner utges för vård av barn endast om barnet är bosatt här i riket.

Vid adoption av barn får barnet anses bosatt i riket om de blivande adoptivföräldrarna *är* bosatta i riket.

2 §

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel likställs med förälder

a) rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet,

b) den som med socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det,

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
et berättigad till föräldrapenning.	*c) den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans.*
Förälder som ej har barnet i sin vård har rätt till föräldrapenning endast om särskilda skäl föreligga. Moder har dock alltid rätt till föräldrapenning till och med tjugunionde dagen efter förlossningsdagen, även om hon ej har barnet i sin vård.	*Med förälder likställs vid tillämpningen av 10 och 11 §§ även*
Föräldrapenning får utgå längst till tvåhundrasjuttionde dagen efter den då barnet fötts. Har sjukdom hos barnet eller föräldrarna under viss tid hindrat föräldrarna från att vårda barnet, förlänges den i första punkten angivna tiden i motsvarande mån.	*a) den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden,*
	b) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.
3 §	
Föräldrapenning enligt 2 § utgår ej till båda föräldrarna för samma tid.	*Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 360 dagar sammanlagt för föräldrarna.*
	Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.
	Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet, har varje förälder rätt att uppbära föräldrapenning under minst 90 dagar av den i första stycket angivna tiden.
	En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.
	En förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.
	Föräldrapenning utges inte för barn som fyllt fyra år.
4 §	
Hel föräldrapenning enligt 2 § utgår med 48 kronor om dagen (garantinivå). Har föräldern under minst 270 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför varit, eller skulle föräldern, om försäkringskassan haft kän-	*Modern har rätt till föräldrapenning tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. För tiden efter barnets födelse är den av föräldrarna som till huvudsaklig del vårdar barnet berättigad till föräldra-*

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
nedom om samtliga föreliggande förhållanden, ha varit försäkrad för en sjukpenning överstigande nämnda belopp, utgår föräldrapenningen med ett belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §.	*penning.*
Om föräldrarna har barnet gemensamt i sin vård, utgår föräldrapenning över garantinivån till fadern endast under förutsättning att även modern är eller enligt vad förut sagts bort vara försäkrad för sjukpenning som överstiger garantinivån. Undantag från vad nu sagts får medges när det visas att modern till följd av sjukdom eller av andra särskilda skäl inte kan anses ha möjlighet att vårda barnet.	*Föräldrapenning utges även i samband med föräldrautbildning eller besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnsomsorg, i vilken barnet deltar. Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan utges före barnets födelse.* *En förälder som inte har barnet i sin vård har rätt till föräldrapenning endast om särskilda skäl föreligger. Modern har dock alltid rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen, även om hon inte har barnet i sin vård.*
5 §	
Som villkor för föräldrapenning enligt 2 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för denna. Föräldrapenning får utgå även om föräldern icke har varit inskriven hos försäkringskassa enligt vad nu sagts men skulle ha varit inskriven om kassan hade ägt kännedom om samtliga de förhållanden som förelegat. *Villkor om inskrivning hos försäkringskassa eller försäkring för viss sjukpenning enligt 4 § anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret ej har kunnat uppfyllas.*	*Bestämmelserna om föräldrapenning gäller i tillämpliga delar också vid adoption av barn. Är det frågan om adoption av andra makens barn eller adoptivbarn eller av eget barn utges föräldrapenning dock inte utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det. Tidpunkten då den försäkrade fått barnet i sin vård jämställs därvid med tidpunkten för barnets födelse. Föräldrapenning utges dock inte för barn som fyllt tio år.*
6 §	
Fosterföräldrar likställas med föräldrar vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenning i samband med barns födelse. Föräldrapenning utgår ej för tid innan de ha fått barnet i sin vård.	*Hel föräldrapenning utgör lägst 48 kronor om dagen (garantinivå).* *Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande förälderns sjukpenning enligt 3 kap. om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.*

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 90 dagar med belopp motsvarande förälderns sjukpenning och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Föräldrapenning vid flerbarnsbörd enligt 3 § andra stycket beräknas enligt tredje stycket.

Utan hinder av vad som föreskrivs i andra–fjärde styckena skall, om förälderns sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

7 §

Adoptivföräldrar ha från den dag de få barnet i sin vård rätt till föräldrapenning under sammanlagt högst etthundraåttio dagar om barnet ej har fyllt tio år.

Bestämmelserna för föräldrapenning i samband med barns födelse äga motsvarande tillämpning på föräldrapenning enligt första stycket. Tidpunkten då adoptivföräldrarna få barnet i sin vård jämställes därvid med tidpunkten för barnets födelse.

Första och andra styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om fosterföräldrar som mottaga barn i avsikt att adoptera det, i den mån föräldrapenning ej utgår till dem enligt bestämmelserna i 6 §.

Hel föräldrapenning för dag utges med belopp motsvarande förälderns sjukpenning när föräldern inte förvärvsarbetar. Halv eller fjärdedels föräldrapenning med belopp motsvarande förälderns sjukpenning. utges när föräldern förvärvsarbetar högst hälften respektive tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Vid tillämpning av första stycket skall som förvärvsarbete inte betraktas vård av barn, som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i förälderns hem. Vårdar föräldern ett sådant barn och betalas ersättning för vården, skall vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen för vården. Hel föräldrapenning skall dock alltid utgöra lägst 48 kronor om dagen.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	8 §[6]
En förälder har rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med	*Föräldrapenning får utges med belopp som motsvarar hel, halv eller fjärdedels garantinivå när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.*
1. sjukdom eller smitta hos barnet,	*Bestämmelserna i 3 kap. 4 § andra stycket tillämpas inte på föräldrapenning.*
2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,	
3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,	
4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om föräldrapenning för tillfällig vård av barn.	
Rätt till föräldrapenning enligt första stycket tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år.	
Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av denna paragraf, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.	
Föräldrapenning för tillfällig vård av barn får utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.	

[6] Lydelse enligt lagförslag 1.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
8 a §[7]	
Föräldrapenning för tillfällig vård av barn kan utges för vård av ett barn som fyllt tolv men inte sexton år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård. För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehovet skall läkarutlåtande inges. *Föräldrapenning enligt första stycket utges om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 8 § första stycket. Bestämmelserna i 8 § tredje och fjärde styckena skall också tillämpas. För vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § utges dock inte sådan föräldrapenning.* *Den allmänna försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna enligt första stycket föreligger. Ett sådant beslut är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som har lagts till grund för beslutet ändras.*	
9 §[8]	
Föräldrapenning utges enligt 8 § första stycket och 8 a § under högst sextio dagar per barn och år för föräldrarna sammanlagt och enligt 8 § andra stycket under högst tio dagar per barn. *Föräldrapenning enligt 8 § andra stycket utges längst till sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.*	*Som villkor för rätt till föräldrapenning gäller att föräldern har varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst 180 dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenningen skall utbetalas.* *Villkoret om inskrivning hos försäkringskassa eller om försäkring för viss sjukpenning enligt 6 § andra stycket anses uppfyllt om det har berott på åldersregeln i 1 kap. 4 § att villkoret inte har kunnat uppfyllas. Motsvarande gäller om föräldern inte har varit inskriven eller inte har varit försäkrad för viss sjukpenning, men skulle ha varit det om kassan känt till samtliga förhållanden.*

[7] Lydelse enligt lagförslag 1.
[8] Lydelse enligt lagförslag 1.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	10 §[9]
Föräldrapenning enligt 8 och 8 a §§ utges med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §. Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket och 15 § tillämpas även på föräldrapenning som här avses.	*En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med* *1. sjukdom eller smitta hos barnet,* *2. sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,* *3. besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,* *4. vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.* *En förälder till barn som fyllt fyra men inte tolv år har rätt till tillfällig föräldrapenning även när föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken barnet deltar (kontaktdagar).* *Rätt till tillfällig föräldrapenning tillkommer även en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, biträda i hemmet eller vårda barn. Motsvarande gäller i tillämpliga delar för en fader vid adoption av barn, om barnet inte fyllt tio år. Som adoption anses även att någon tar emot ett barn i avsikt att adoptera det.*
	11 §
Särskild föräldrapenning för vård av barn utgår för varje barn under högst etthundraåttio dagar sammanlagt för föräldrarna. Särskild föräldrapenning får utgå längst till dess barnet har uppnått åtta års ålder eller till den senare tidpunkt då barnet har	*Tillfällig föräldrapenning kan utges för vård av ett barn som fyllt tolv men inte sexton år i de fall barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn eller vård.*

[9] Lydelse enligt lagförslag 1.

Nuvarande lydelse	Utskottets förslag
avslutat det första skolåret.	
Om föräldrarna har barnet gemensamt i sin vård, utgår särskild föräldrapenning under hälften av den i första stycket angivna tiden till var och en av dem.	
Förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första stycket.	
Särskild föräldrapenning inom ramen för den i första stycket angivna tiden utgår även i samband med föräldrautbildning eller besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg, i vilken barnet deltar. Särskild föräldrapenning som uttages i samband med föräldrautbildning kan utgå före barnets födelse.	
	Föräldrapenning enligt första stycket utges om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete av skäl som anges i 10 § första stycket. För vård- eller tillsynsbehov som grundat rätt till vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § utges dock inte tillfällig föräldrapenning.
	Den allmänna försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna enligt första stycket föreligger. Ett sådant beslut är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som har lagts till grund för beslutet ändras.
12 §	
Förälder kan avstå rätt att uppbära särskild föräldrapenning till förmån för	*Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket och 11 § utges under högst 60 dagar för varje barn och år och enligt 10 § andra stycket under högst två dagar per barn och år.*
a) den andre föräldern eller	
b) den som vårdar barnet i hemmet som fosterbarn.	
Står barn under vårdnad av särskilt förordnad förmyndare, avgör denne fördelningen mellan föräldrarna av den tid under vilken föräldrapenning kan utgå.	*Tillfällig föräldrapenning enligt 10 § tredje stycket utges under högst tio dagar per barn. Sådan tillfällig föräldrapenning utges inte för tid efter sextionde dagen efter barnets hemkomst efter förlossningen. Vid adoption räknas tiden från den tidpunkt föräldrarna fått barnet i sin vård.*
Avstående från rätt att uppbära särskild föräldrapenning göres genom skriftlig anmälan till försäkringskassa.	*Uppbär en förälder oavkortade löneförmåner under tid då han bedriver studier, jämställs avstående från studier med avstående från förvärvsarbete vid tillämpning av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning, i den mån föräldern går miste om löneförmånerna.*
13 §	
För nittio dagar av den i 11 § angivna tiden beräknas föräldrapenningen på det sätt som anges i 14 och 15 §§.	*För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket skall läkarutlåtande inges.*

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
För övriga nittio dagar beräknas föräldrapenningen enligt 16 §. *Om föräldrarna har barnet gemensamt i sin vård, beräknas ersättningstiden för halva den i första och andra styckena angivna tiden för var och en av föräldrarna.*	*Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att särskilt utlåtande inges för att styrka barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom eller smitta som avses i 10 §.* *Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenning i samband med föräldrautbildning genom särskilt intyg av den som har anordnat utbildningen.*
14 §[10]	
Under sådan tid som anges i 13 § första stycket utgår särskild föräldrapenning för dag, när *a) förälder inte förvärvsarbetar, med ett belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap. 4 §, dock lägst 48 kronor (garantinivå),* *b) förälder förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid, med ett belopp som motsvarar hälften av det belopp som anges under a),* *c) förälder förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid, med ett belopp som motsvarar en fjärdedel av det belopp som anges under a).*	*Tillfällig föräldrapenning utges med belopp som motsvarar förälderns sjukpenning enligt 3 kap.* *Hel tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som avstår från förvärvsarbete. Halv eller fjärdedels tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som arbetar högst hälften respektive högst tre fjärdedelar av den tid han skulle ha arbetat om han inte vårdat barnet. Bestämmelserna i 7 § andra stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om tillfällig föräldrapenning.*
15 §	
Såvitt gäller hel särskild föräldrapenning äga bestämmelserna i 4 § andra stycket motsvarande tillämpning beträffande både fader och moder i fråga om rätt till föräldrapenning över garantinivån.	*Föräldrapenningförmåner får inte utges för tid innan anmälan gjorts hos försäkringskassan. Detta gäller dock inte om hinder förelegat för sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör betalas ut.*
16 §	
Under sådan tid som anges i 13 § andra stycket utgår särskild föräldrapenning för dag, när förälder förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid, i enlighet med förälderns önskan med ett belopp som motsvarar hel, halv eller fjärdedels garantinivå.	*Föräldrapenningförmåner får inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 4 § andra stycket och 10 § andra och tredje styckena.* *Tillfällig föräldrapenning får utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn*

[10] Senaste lydelse 1984:551.

Nuvarande lydelse	Utskottets förslag
	till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.
	Oavsett antalet barn utges till en förälder inte mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.
	17 §
Särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 11 § första stycket utgår ej för tid då den andre föräldern uppbär föräldrapenning enligt 2 § för samma barn.	Föräldrapenningförmåner utges inte i den mån föräldern för samma dag uppbär sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller uppbär motsvarande ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall. Utan hinder härav utges dock föräldrapenningförmånen om den avser annan tid än sjukpenningen eller den andra ersättningen.
För samma barn utgår till föräldrarna sammanlagt per dag högst hel särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 11 § första stycket. Oavsett antal barn utgår till en förälder ej mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.	
	18 §
Som villkor för särskild föräldrapenning enligt 11 § gäller att föräldern varit inskriven hos allmän försäkringskassa under minst etthundraåttio dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenning skall uttagas. I övrigt äga bestämmelserna i 5 § motsvarande tillämpning.	Bestämmelserna i 3 kap. 13 § första stycket, 16 och 17 §§ tillämpas även i fråga om föräldrapenningförmåner. Bestämmelserna i 3 kap. 15 § tillämpas även i fråga om tillfällig föräldrapenning.
Bestämmelserna i 3 kap. 10 § fjärde stycket och 15 § äga motsvarande tillämpning på särskild föräldrapenning, dock ej i fall som anges i 11 § fjärde stycket.	Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenningförmån anses två dagar med halv eller fyra dagar med fjärdedels föräldrapenning som en dag.
	Om en föräldrapenningförmån tillkommer en förälder som inte har fyllt 18 år, får försäkringskassan på framställning av socialnämnden besluta att föräldrapenningen helt eller delvis skall utbetalas till annan person eller till nämnden att användas till förälderns och familjens nytta.
	Är en kvinna vid tiden för förlossningen intagen i kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, får försäkringskassan på framställning av förestån-

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	daren för inrättningen besluta, att den föräldrapenning som tillkommer kvinnan skall utbetalas till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.
19 §	
Föräldrapenning utgår ej i den mån föräldern för samma dag uppbär sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller uppbär motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande. Utan hinder härav må dock föräldrapenning utgå om den avser annan tid än sjukpenningen eller den andra ersättningen.	
20 §[11]	
Bestämmelserna i 3 kap. 12 §, 13 § första stycket samt 16 och 17 §§ tillämpas även i fråga om föräldrapenning. I fall som avses i 3 kap. 12 § skall föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 11 §§ alltid utgå med minst ett belopp som motsvarar garantinivån enligt 4 kap. 4 § minskad med den sjukpenning som skulle belöpa på vårdersättningen. Bestämmelserna i 3 kap. 7 § första och andra styckena tillämpas även i fråga om föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 8 §§.	
Bestämmelserna i 3 kap. 7 § tredje stycket gälla i tillämpliga delar i fråga om föräldrapenning enligt 4 kap. 8 § första stycket.	
Allmän försäkringskassa får när det finns skäl till det påfordra att förälderns rätt till särskild föräldrapenning enligt 11 § fjärde stycket styrkes genom intyg av den som har anordnat föräldrautbildningen.	
Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning anses två dagar med halv föräldrapenning eller fyra dagar med fjärdedels föräldrapenning som en dag.	

[11] Senaste lydelse 1983:1064.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
Beträffande föräldrapenning, som tillkommer förälder vilken ej har uppnått aderton års ålder, får försäkringskassan på framställning av socialnämnd besluta att föräldrapenningen helt eller delvis skall utbetalas till annan person eller till nämnden att användas till förälderns och hans familjs nytta.	
Är moder vid tiden för barnets födelse intagen i kriminalvårdsanstalt eller hem som avses i 12 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, får försäkringskassan på framställning av föreståndare för anstalten eller hemmet besluta, att den föräldrapenning som tillkommer modern skall utbetalas till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.	
20 kap. 7 §[12]	
Vid tillämpningen av *bestämmelse i 3 kap. 1 § och 4 kap. 8–10 §§*, 11 kap. 6 a § *samt 21 kap. 1 §* om försäkrad, som *sammanbor med* barn, skall med barn som där sägs likställas fosterbarn.	Vid tillämpningen av *bestämmelserna* i 11 kap. 6 a § om försäkrad, som *vårdar* barn, skall med barn som där sägs likställas fosterbarn.
Med förälder skall vid *tillämpningen* av bestämmelserna i *4 kap.*, 9 kap. 4 § och 11 kap. 6 a § likställas den, med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor.	Med förälder skall vid *tillämpning* av bestämmelserna i 9 kap. 4 § och 11 kap. 6 a § likställas den, med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor.
Med förälder skall vid tillämpningen av bestämmelserna i *4 kap. 11 § och* 9 kap. 4 § likställas den som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.	Med förälder skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 9 kap. 4 § likställas den som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.

Enligt 2 § andra stycket lagen (1983:850) om undantag från vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) m.m. skall ersättning som avses i nämnda lag i vissa fall anses som inkomst av annat förvärvsarbete vid tillämpning av denna lags bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst.

Att ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:1070) om arbete i

[12] Senaste lydelse 1983:1077.

Nuvarande lydelse *Utskottets förslag*

ungdomslag hos offentliga arbetsgivare är att betrakta som inkomst av anställning vid tillämpning av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst och pensionsgrundande inkomst framgår av 17 § nämnda lag.

21 kap.

1 §

Försäkrad, som enligt bestämmelserna i 3 kap. är berättigad att vid sjukdom uppbära sjukpenning och som ej åtnjuter förtidspension enligt denna lag, skall, såframt han är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till honom eller hans make eller med någon, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn, genom frivilliga avgifter kunna hos den allmänna försäkringskassa, hos vilken han är inskriven, försäkra sig för erhållande av visst sjukpenningtillägg.

Genom frivilliga avgifter skall ock hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad, vilken till följd av studier eller annan utbildning, som beräknas pågå minst ett halvt år, icke eller endast i ringa utsträckning ägnar sig åt förvärvsarbete, kunna hos kassan försäkra sig för erhållande av viss sjukpenning eller av visst tillägg till den sjukpenning, vartill han är berättigad enligt 3 kap.

Sjukpenning som avses i denna paragraf må ej uppgå till högre belopp än tjugu kronor för dag. Ej heller må sjukpenningtillägg uppgå till högre belopp än som motsvarar skillnaden mellan tjugu kronor och den sjukpenning, vartill den försäkrade är berättigad enligt 3 kap.

Vid tillämpning av 16 kap. 1 § andra stycket och 17 kap. 1 §, skall med sjukpenning som där sägs likställas sjukpenning och sjukpenningtillägg på grund av försäkring som avses i denna paragraf.

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som uppgår till garantinivån enligt 4 kap. 6 §, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån enligt 4 kap. 6 §. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån.

Försäkringen skall efter den försäkrades val gälla utan karenstid eller med en karenstid av 3 eller 30 dagar.

Rätt till inträde i den frivilliga försäkringen eller förkortning av gällande karenstid enligt tredje stycket tillkommer endast den som är under 55 år.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
	2 §
Närmare förutsättningar och villkor för försäkring som i 1 § sägs bestämmas av regeringen.	*För den frivilliga försäkringen skall den försäkrade erlägga den avgift som fastställs av regeringen, eller efter regeringens bestämmande, riksförsäkringsverket. Avgifterna får inte bestämmas till olika belopp för olika försäkrade i vidare mån än som föranleds av skillnader i försäkringens omfattning.*
Till allmän försäkringskassa utgår statsbidrag för den frivilliga försäkringen enligt särskilda bestämmelser.	*Statsbidrag lämnas med 15 procent av kostnaderna för sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt 1 §.*
Då bokslut är uppgjort för allmän försäkringskassa, skall vad av inkomsterna för den frivilliga försäkringen ej åtgått för löpande utgifter under det år bokslutet avser avsättas till en särskild fond för den frivilliga sjukförsäkringen. *Angående* denna fond *skall vad som stadgas* i 18 kap. 15 § andra och tredje styckena *äga motsvarande tillämpning.*	*För reglering av över- och underskott skall hos varje allmän försäkringskassa finnas en* fond för den frivilliga sjukförsäkringen. *I fråga om* denna fond *gäller bestämmelserna* i 18 kap. 15 § andra och tredje styckena.
	3 §
	Närmare föreskrifter om villkor för den frivilliga försäkringen meddelas av regeringen.

Denna lag[13] träder i kraft den 1 januari 1974. De nya bestämmelserna i 19 kap. 1 § tredje stycket skall dock träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt däråd meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Äldre bestämmelser skall alltjämt gälla i fråga om avgift och statsbidrag för tid före ikraftträdandet.

Den som är inskriven hos allmän försäkringskassa och vid utgången av år 1973 placerad i sjukpenningklass men som icke skulle bli sjukpenningförsäkrad enligt de nya bestämmelserna skall vid sjukdom uppbära sjukpenning jämte barntillägg enligt äldre bestämmelser så länge hans inkomst av förvärvsarbete uppgår till ettusenåttahundra kronor men ej till

[13] 1973:465.

Nuvarande lydelse *Utskottets förslag*

fyratusenfemhundra kronor. I fråga om ändring av sjukpenningklass skall dock de nya bestämmelserna i 3 kap. 5 § äga motsvarande tillämpning. Sjukpenning som här avses hänföres ej till pensionsgrundande inkomst för tilläggspension.

Den som vid ikraftträdandet har sjukpenningförsäkring som beträffande tilläggssjukpenning gäller med karenstid får utan hinder av de särskilda villkoren i 3 kap. 11 § andra stycket övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, såvida han gör framställning härom till den allmänna försäkringskassan före utgången av mars månad 1974.

Försäkrad som enligt 11 kap. 7 § anmält undantagande från försäkringen för tilläggspension får före utgången av mars månad 1974 – utan hinder av de särskilda villkoren i andra stycket första punkten nämnda paragraf – återkalla denna anmälan med verkan från och med ingången av år 1974. I fall som här avses skall beträffande val av karenstid för sjukpenningförsäkring bestämmelserna i föregående stycke äga motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 15 kap. 2 § skall fortfarande gälla såvitt avser tid före ikraftträdandet.

Beträffande den som är berättigad att uppbära omställningsbidrag enligt 102 § arbetsmarknadskungörelsen (1966:368) efter utgången av år 1973 skall i fråga om rätt till förtidspension enligt 7 kap. 1 § andra stycket samt i fråga om tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst för tilläggspension enligt 11 kap. 2 § bestämmelserna om försäkrad som uppbär kontant arbetsmarknadsstöd i tillämpliga delar gälla. Motsvarande skall gälla vid tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 10 §. Då beslut om ålderspension eller förtidspension meddelas i fall då någon uppburit omställningsbidrag, skall bestämmelserna i 17 kap. 4 § andra stycket om kontant arbetsmarknadsstöd i tillämpliga delar gälla.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § tredje stycket 5 skall tillämpas i fråga om barn som är födda år 1985 eller senare och barn som adopterats eller mottagits för stadigvarande vård och fostran år 1985 eller senare.

3. I fråga om föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 2 och 11 §§ i deras lydelse före den 1 januari 1986 som inte har tagits ut före ikraftträdandet tillämpas bestämmelserna om föräldrapenning i den nya lagen. Såvitt gäller barn födda före utgången av år 1983 får uttag av föräldrapenning ske intill utgången av år 1987 utan hinder av bestämmelserna i 4 kap. 3 § sista stycket. Motsvarande gäller i fråga om adoptivbarn om föräldrarna fått barnet i sin vård före utgången av år 1983. Föräldrapenning får dock utges längst till dess barnet uppnått åtta års ålder eller till den senare tidpunkt då barnet avslutat det första skolåret. 4 kap. 11 § andra stycket i dess äldre lydelse skall även fortsättningsvis tillämpas vid uttag av föräldrapenning för barn födda något av åren 1978 eller 1979.

4. Förekommer i annan lag eller författning hänvisning till föreskrifter i 4 kap. 2 och 11 §§ i deras lydelse före den 1 januari 1986 gäller i stället motsvarande bestämmelser om föräldrapenning i den nya lagen. Förekommer hänvisning till 4 kap. 8 § i dess lydelse före den 1 januari 1986 tillämpas bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

Nuvarande lydelse *Utskottets förslag*

5. Äldre bestämmelser i 4 kap. 6 och 7 §§ gäller fortfarande för den som före ikraftträdandet fått barnet i sin vård.

6. För den som vid ikraftträdandet är hemmamakeförsäkrad enligt 3 kap. 1 § andra stycket skall de äldre bestämmelserna om sådan försäkring fortfarande gälla till dess den försäkrades förhållanden har ändrats så att rätten att tillhöra hemmamakeförsäkringen upphör eller den försäkrade tecknar en frivillig sjukpenningförsäkring enligt 21 kap. i dess nya lydelse.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 5 och 6 §§ lagen (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring skall upphöra att gälla vid utgången av december 1985.

7 Förslag till
Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 17 och 17 a §§ och 8 kap. 79 § studiestödslagen (1973:349)[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 kap.	
17 §[2]	
För tid under vilken den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier utgår vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel för sjukperiod som infaller under den del av det eller de kalenderhalvår för vilka den studerande har beviljats vuxenstudiestöd. Bestämmelserna i 4 kap. 28 och 31–35 §§ skall tillämpas.	
För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till särskilt vuxenstudiestöd enligt detta kapitel utgår vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel endast för sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.	
Utgår sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller motsvarande ersättning enligt annan författning för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag, skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i sjukpenning eller sådan ersättning för samma tid. Vuxenstudiebidraget skall dock ej minskas med sådant belopp som har utgått i sjukpenning enligt 3 kap. 5 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring.	Utgår sjukpenning enligt *3 kap.* lagen (1962:381) om allmän försäkring eller motsvarande ersättning enligt annan författning för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag, skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i sjukpenning eller sådan ersättning för samma tid. Vuxenstudiebidraget skall dock ej minskas med sådant belopp som har utgått i sjukpenning enligt 3 kap. 5 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring.
17 a §[3]	
Studerande har rätt att behålla vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel vid	
1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. *8, 8a och 9* §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till föräldrapenning,	1. ledighet för tillfällig vård av barn i samma omfattning som enligt 4 kap. *10–12* §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring gäller för rätt till föräldrapenning,
2. ledighet under en dag under ett kalenderår för besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg i vilken den studerandes barn deltar,	
3. ledighet för fullgörande av uppdrag i elevorganisation under sam-	*2.* ledighet för fullgörande av uppdrag i elevorganisation under sam-

[1] Lagen omtryckt 1981:579.
[2] Senaste lydelse 1984:313.
[3] Lydelse enligt lagförslag 2.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
manlagt högst tio dagar under ett kalenderår och	manlagt högst tio dagar under ett kalenderår och
4. kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt.	*3.* kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt.

Utgår föräldrapenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag, skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i föräldrapenning för samma tid.

8 kap.
79 §[4]

Har studerande för sådan dag under en sjukperiod som infaller efter karenstiden enligt 78 § första stycket uppburit sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och överstiger denna sjukpenning 25 kronor, skall vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning medräknas endast den del av de återbetalningspliktiga studiemedlen för samma dag som motsvarar det belopp varmed sjukpenningen överstiger 25 kronor. Vad som sagts nu gäller också om den studerande med anledning av sin sjukdom får ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande eller enligt utländsk lagstiftning om arbetsskadeförsäkring.	Har studerande för sådan dag under en sjukperiod som infaller efter karenstiden enligt 78 § första stycket uppburit sjukpenning enligt *3 kap.* lagen (1962:381) om allmän försäkring eller enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och överstiger denna sjukpenning 25 kronor, skall vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning medräknas endast den del av de återbetalningspliktiga studiemedlen för samma dag som motsvarar det belopp varmed sjukpenningen överstiger 25 kronor. Vad som sagts nu gäller också om den studerande med anledning av sin sjukdom får ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande eller enligt utländsk lagstiftning om arbetsskadeförsäkring.

Sådan sjukpenning som har beräknats enligt 3 kap. 5 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring skall dock aldrig beaktas vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

[4] Senaste lydelse 1984:313.

8 Förslag till Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 4–7 §§ lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
1 §	
Arbetstagare har som förälder rätt till ledighet från sin anställning enligt bestämmelserna i denna lag. Sådan rätt har även arbetstagare som *är fosterföräldrar samt arbetstagare som stadigvarande sammanbor med förälder och som är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern.*	Arbetstagare har som förälder rätt till ledighet från sin anställning enligt bestämmelserna i denna lag. Sådan rätt har även arbetstagare som *a) utan att vara förälder är rättslig vårdnadshavare och har vård om ett barn,* *b) har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem,* *c) stadigvarande sammanbor med förälder och som är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern.*
4 §[2]	
Utöver vad som följer av 3 § har arbetstagare rätt till hel ledighet under tid då arbetstagaren uppbär hel föräldrapenning enligt 4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då arbetstagaren uppbär halv eller fjärdedels föräldrapenning.	Utöver vad som följer av *1 och* 3 §§ har arbetstagare rätt till hel ledighet under tid då arbetstagaren uppbär hel föräldrapenning enligt 4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då arbetstagaren uppbär halv eller fjärdedels föräldrapenning.

Kvinnliga arbetstagare har vidare rätt till hel ledighet i samband med barns födelse under minst sex veckor före den beräknade tidpunkten för nedkomsten och sex veckor efter nedkomsten. De har också rätt att vara lediga för att amma barnet. Vid ledighet för amning gäller ej bestämmelserna i 5–9 §§.

5 §[3]

Som villkor för rätt till ledighet gäller, att arbetstagaren vid ledighetens början varit anställd hos arbetsgivaren antingen de senaste sex månaderna eller sammanlagt minst tolv månader under de senaste två åren. Vid beräkningen av anställningstid tillämpas 3 § första stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd.

[1] Lagen omtryckt 1979:645.
[2] Senaste lydelse 1982:676.
[3] Lydelse enligt lagförslag 3.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
Det i första stycket angivna villkoret gäller ej för rätt till ledighet under tid, då arbetstagaren uppbär *1.* föräldrapenning *för tillfällig vård av barn* enligt 4 kap. *8 och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring, *2. särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag.*	Det i första stycket angivna villkoret gäller ej för rätt till ledighet under tid, då arbetstagaren uppbär *tillfällig* föräldrapenning enligt 4 kap. *10 eller 11 §* lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Villkoret gäller ej heller för rätt till ledighet som avses i 4 § andra stycket.

6 §[4]

Ledighet får delas upp på högst två perioder för varje kalenderår. Berör ledighetsperiod mer än ett kalenderår, skall den hänföras till det kalenderår under vilket ledigheten har påbörjats.

Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning *för tillfällig vård av barn* enligt 4 kap. *8 och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring *eller uppbär särskild föräldrapenning för ändamål som anges i 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag* får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.	Ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenning *eller tillfällig föräldrapenning* enligt 4 kap. *4 § andra stycket, 10 eller 11 §* lagen (1962:381) om allmän försäkring får delas upp utan hinder av bestämmelserna i första stycket.

7 §[5]

Arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet skall, om ej annat föreskrivs i andra stycket, anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det ej kan ske, så snart som möjligt. I samband med anmälan skall arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är avsedd att pågå.

Ledighet under tid då arbetstagaren avser att uppbära *föräldrapenning för tillfällig vård av barn* enligt 4 kap. *8 och 8 a §§* lagen (1962:381) om allmän försäkring *eller avser att uppbära särskild föräldrapenning enligt 4 kap. 11 § fjärde stycket samma lag* skall anmälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Föranleds ledigheten av sjukdom eller smitta gäller dock ej någon anmälningstid.	Ledighet under tid då arbetstagaren avser att uppbära *tillfällig föräldrapenning* enligt 4 kap. *10 eller 11 §* lagen (1962:381) om allmän försäkring skall anmälas till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Föranleds ledigheten av sjukdom eller smitta gäller dock ej någon anmälningstid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

[4] Lydelse enligt lagförslag 3.

[5] Lydelse enligt lagförslag 3.

9 Förslag till Lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977:480) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	17 §[1]
Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om	
1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,	
2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges enligt 4 kap. *2 och 7 §§* samma lag, i den mån frånvaron icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken *föräldrapenning för tillfällig vård av barn* utges enligt 4 kap. *8 och 8 a §§ samma lag.*	2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges *i anledning av barns födelse eller adoption* enligt 4 kap. *3 och 5 §§* samma lag, i den mån frånvaron *för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt,* icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken *tillfällig föräldrapenning* utges enligt 4 kap. *10 och 11 §§ samma lag.*
3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller timstudiestöd, inkomstbidrag eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,	
5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941:967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar, eller	
6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han har fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar.	
Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet	

[1] Lydelse enligt lagförslag 4.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden icke rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionen 2
Motioner 3
Utskottet 6
Inledning 6
Vissa förbättringar av försäkringsskyddet under graviditet m. m. och förbättringar av föräldrapenning för tillfällig vård av barn fr. o. m. den 1 juli 1985 7
Sjukpenninggrundande inkomst under graviditet och vissa studier 7
Sjukförsäkringsförmåner vid graviditetskomplikationer 7
Rätt till omplacering och havandeskapspenning vid risk för fosterskador i arbetsmiljön 8
Utvidgad rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn 9
Föräldrapenningförmåner fr. o. m. den 1 januari 1986 13
Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning 13
Föräldrabegreppet inom föräldraförsäkringen 21
Sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet m. m. 22
Ledighet för vård av barn 25
Förlossningsvård 25
Vissa sjukpenningfrågor 26
Hemmamakeförsäkringen och den frivilliga sjukpenningförsäkringen 26
Sjukpenningförsäkringen för egenföretagare 29
Sjukpenning m. m. vid deltidsarbete 30
Lagförslagen 31
Hemställan 31
Reservationer 34
1. Havandeskapspenning m. m. på grund av misstänkt risk i arbetsmiljön (vpk) 34
2. Tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn (vpk) 35
3. Tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikappat barn (vpk) 35
4. En generös regeltillämpning m. m. (vpk) 36
5. Sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning samt införande av kontaktdagar (c) 36
6. Föräldrapenning över garantinivån (m) 37
7. Uppdelning av ersättningstiden mellan föräldrarna (vpk) 38
8. Ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen (vpk) 39
9. Uttag av kontaktdagar (m och fp) 39

10. Ökat antal kontaktdagar (vpk) 40
11. Tillfällig föräldrapenning vid föräldrautbildning för föräldrar till handikappade barn (vpk) 41
12. Tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälsovård m. m. i privat regi (m och fp) 41
13. Övergångsbestämmelserna (m och fp) 42
14. Sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet (vpk) 43
15. Avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård (s) ... 43
16. Hemmamakeförsäkring (m) 46
17. Hemmamakeförsäkring och införande av en grundsjukpenning (c) 46
18. Sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare (m och fp) 47
19. Grundsjukpenning och frivillig försäkring för egenföretagare (c) 48
20. Sjukpenning m. m. vid deltidsarbete (m, c och fp) 48
Särskilt yttrande (m) 49
Bilaga med lagförslag 50